

Adam Krupička (Ed.)

LALIA

Labská literární akademie

Předkládaná publikace je výsledkem pravidelného setkávání příznivců „literárního řemesla“ v Severočeské vědecké knihovně Ústí nad Labem v roce 2016. Účastníci kurzu tvůrčího psaní pod vedením Adama Krupičky prokázali bystrý postřeh, odvahu k rozpracování vlastních nápadů i notnou dávku tvůrčí intuice. Na jeho podnět tak začali systematicky zpracovávat úkoly související s městem, v němž studují, pracují, bydlí a také tvoří. Setkávání tím dostalo nový rozměr, jeho výchozí inspirací se stalo samo Ústí nad Labem. Vedele rozvíjení tvůrčích schopností a postupného odhalování uměleckého potenciálu měli první absolventi Labské literární akademie možnost „napsat si svoje město“.

Čtenář má před sebou nejprve soubor čtyřiceti tvůrčích úloh tematicky rozdělený do deseti okruhů – podobně jako je školní rok členěn přibližně do čtyřiceti týdnů v deseti měsících. Každá z úloh je nejprve uvedena vysvětlením, pak následuje text, který se zaměřuje na tvůrčí význam daného cvičení, poté v bodech zadání a případná doplňující poznámka. Tuto metodickou část doplňují texty prvních účastníků tvůrčího kroužku. Mohou sloužit nejen jako vítaná inspirace, ale rovněž dokazují, že zadání tvůrčích úloh jsou tu proto, aby je talentované osobnosti překračovaly či si je uzpůsobovaly k obrazu svému.

Sborník je vzhledem ke své struktuře také nástrojem pro vzdělávání žáků a studentů v hodinách českého jazyka a jako takový může tvořit významný svorník mezi stylistickou, komunikační, literární a občanskou výchovou. Pedagog, který využije jedno tvůrčí cvičení týdně, výuku obohatí o zážitek plynoucí z poznávání zdánlivě známého prostředí žákova domova. Aktivity jsou přitom voleny tak, aby se žádná v principu neopakovala, aby jejich výsledky byly rovněž různorodé.

Stejně jako jsme se my, účastníci tvůrčího klubu LALIA, obešli bez speciálních pomůcek, obejde se bez nich i pedagog. Jedinou takovou pomůckou bude ochota žáků přistoupit na dobrodružné podněty: např. vydat se do města a prohlédnout si určitou stavbu – nebo poprosit maminku, ať k večeri udělá lutenici.

Za finanční podpory města Ústí nad Labem
a ve spolupráci se Severočeskou vědeckou knihovnou Ústí nad Labem
vydal Jaroslav Balvín, 2016

Adam Krupička (Ed.)

LALIA

Labská literární akademie

Vědecký redaktor PaedDr. Ivo Harák, Ph.D.

Recenzovali doc. PhDr. Ondřej Hník, Ph.D. & Mgr. Kateřina Kováčová, Ph.D.

Text © Jaroslav Balvín, Anna Dlouhá, Petra Dosedlová, Markéta Flochová,
Hana Hroudová, Tereza Jobová, Robert Komínek, Adam Krupička, Jakub Lepší,
Pavla Nežerková, Radovan Vítek, 2016

Ilustrace © Kateřina Zajícová, 2016

ISBN 978-80-7055-218-6

Michaela Schwarzová: Úvodní slovo	9
---	---

I. Živly

1. Slovo	13
2. Česko-německý prostor	14
3. Svět práce	15
4. Šrámy minulosti	16

II. Příběhy

5. Svatba markraběte Albrechta	19
6. Dragoun Jordán	20
7. Z Ústí do celého světa	21
8. K zemi se snáší smrt	22

III. Místa

9. Na mapě příběhů	25
10. Architektův sen	26
11. Místa, která se stala minulostí	27
12. Rezonovat v harfě	28

IV. Tradice

13. Slušíť Čechům spomínati	31
14. Wagner	32
15. Kudy chodil Foglar	33
16. Páralovo blues	34

V. Cesty

17. Jazykem osmi fakult	37
18. V galerii ulice	38
19. Půlmaraton naplno	39
20. Iniciativa jako inspirace	40

VI. Symboly

21. Literární chemie	43
22. Očima smyslů	45
23. Z jiného světa	46
24. Šikmý boží prst	47

VII. Představy

25. Stadický mýtus	51
26. Kvílení trpaslíků	52
27. Camera obscura podle Mengse	53
28. Urban Story	54

VIII. Lidé

29. Femme fatale	57
30. (Po)zapomenutí hrdinové	58
31. Lungone dromenca	59
32. Jevišťe nad Labem	60

IX. Dění

33. Bez zavírací hodiny	65
34. Lutenice	66
35. Přednášky osudu a cvičení života	67
36. Labutě a slavíci severu	68

X. Vztahy

37. Setkání v Ústí	71
38. Ústecké dřív a nyní	72
39. Na co se nezapomíná	73
40. Druhá tvář téhož města	74

**Ústí: láska na n-tý pohled. Texty účastníků kurzu tvůrčího psaní
v Severočeské vědecké knihovně na zadání Adama Krupičky**

<i>Radovan Vítek</i>	77
<i>Anna Dlouhá</i>	83
<i>Jaroslav Balvín</i>	88
<i>Tereza Jobová</i>	94
<i>Jakub Lepší</i>	96
<i>Pavla Nežerková</i>	98
<i>Hana Hroudová</i>	100
<i>Markéta Flochová</i>	104
<i>Petra Dosedlová</i>	107
<i>Robert Komínek</i>	110
 Použitá literatura	 115
Jmenný rejstřík	117
Věcný rejstřík	119
Resumé, Summary, Résumé	121

*I platanové ulice mají
kouřovou příchut' Mariánské skály
Troleje zdymadla silnice
z té výšky nahé*

Michaela Schwarzová, Eroze hran, 2012

Mí prarodiče přišli počátkem šedesátých let z Brna do Ostrova, malého, ale vlídného městečka pod Krušnými horami, kde jsem se narodila a krátkou dobu vyrůstala. Několik dětských let jsem strávila i v Jáchymově, chladném radioaktivním místě, kde bylo všechno do kopce a všude rostly smrky. Karlovy Vary jsou skryté pod pozlátkem lázní a festivalů, udržovaných stezek v mělkých bukových lesích a kolonádních koncertů – v základu vykořeněné a studené, ale bez upřímné syrovosti horských obcí.

Když jsem Ústí navštívila poprvé, byl vzácně teplý únorový den, na neskutečně modré obloze páliło slunce a kolem řeky, širší než Bystřice, když zjara zaplavila celý ostrovský park, vedla nekonečná rovná stezka. Zamílovala jsem se. Během let mě začalo město fascinovat vůní platanového listí i kyselým pachem Spolchemie, Mariánskou skálou, ze které je vidět, kam dopadly na konci války bomby, úchvatnou vědeckou knihovnou ve vile po Němcích. Ústí a jeho okolí se promítlo do mé tvorby, do mě samé – protože člověk vždy vyrůstá z krajiny, kterou obývá, ať už si to uvědomuje, nebo ne. Když bylo po válce dosídlováno pohraničí, myslím, že všichni nejdřív zamířili sem, protože je tu teplo a mokro. Na Karlovarsko se stěhovali až téměř o generaci později. Je těžké vysvětlit fascinaci továrními komíny někomu, pro něhož nebyly největším projevem techniky v krajině troleje pro zkušební linku z Ostrova do Jáchymova. Ústí je pro mě Ocelovým městem, fantaskním místem, dobrodružnou krajinou, kde příběhy raší jako rdesno ptačí ve spárách dlažby. Někde pohádkové, někde steampunkové, někde postapokalyptické. Často smutné, druhoválečné. Kam zmizela kaple na Mariánské skále? Po jaké Bertě se jmenuje Bertino údolí? A co Erbenova vyhlídka a Komáří Vížka? Dokonce i zastávky tu zní pohádkově: Stříbrnické nivy. Větrná. Hraničář. Skalka, V Rokli a Na Luhách. Svádovský přívoz, Přístav a Loděnice. Na Kohoutě (úplně vidím hospodu s vývěsním štítem). Krásné Březno. Zámecká a Nad Zámkem. Za Humny, Na Popluží a Na Spálence. U Studánky. V Zahrádkách, Ve Stromkách, V Besídkách a dokonce přímo V Zeleni. Kamenný vrch. Osamělá a Poslední cesta.

Právě do této dobrodružné krajiny, k příběhům a obrazům, které je možné vypátrat, domyslet a vyfabulovat, nás zve předkládaný sborník. Nejen k přečtení cizích děl, ale k vlastní práci – k vlastním objevům, které na nás v Ústí a jeho okolí čekají. Bylo by snad možné takové hře odolat?

Michaela Schwarzová
básnířka

Stejně jako tvoří přírodu důmyslná a fascinující kombinace čtyř živlů – vody, ohně, země a vzduchu –, podobně je tomu i s prostorem, který obývá člověk. Jen s tím rozdílem, že živly, ze kterých jsou uhnětena města, nejsou žádné fyzikální hmoty a síly. Jsou to vlastně dvě otázky.

První otázka zní: čím stopy ve městě zůstaly? Ústí nad Labem je vnímáno především pokřiveným sklíčkem česko-německého národnostního sváru. Když jedete na sever, lidé se vás ptají, zda umíte německy; přejí si, abyste jim přivezli drážďanskou vánoční štolu nebo nějakého toho trpaslíka ze starožitnictví po Němcích. A když se rozhlížíte kolem sebe – po někdejších noblesních vilách, u regálů cizojazyčných knih v antikvariátu –, téměř se vám chce přitakat, něco na tom bude, opravdu je to hodně německé město. První otázka má ale daleko hlubší význam: není nakonec spojení českého a německého živlu tady stranou Prahy a Liberce to, co dává Ústí nad Labem tu zvláštní atmosféru melancholie?

Druhá otázka zní: co už má město za sebou? Odhlédněme ale od velkých příběhů a soustředme se na příběhy malé. Městu bylo ubližováno, jeho obyvatelé si však ubližovali sami – někdy velkohubě a se vši slávou, jindy potichu a ve skrytu. Všechny ty malé a menší události nikam nezmizely, zapisují se jako nekonečná novinová rubrika do paměti chodníků, nároží, budov, cest. Nemá to konce, a když se s tímto stínovým zpravodajstvím nenaučí místní žít, nikdy svůj domov nepochopí. Živly tvořící město jsou dvě otázky, které společně dávají otázku třetí – jak se tu žije?

Ryze české pojmenování související s polohou, kterou určovala řeka, se brzy ocitlo ve společnosti německého názvu. Rovněž latinský název byl pochopitelně odlišný, a tak všechny tři podoby jména ohraničily toto sídlo na severu Čech zvukově, graficky a podněcovaly a podněcují nejen fantazii obyvatel, ale i poutníků.

Slovní zásoba je základním kamenem pro práci každého spisovatele. Když nemáme z čeho stavět, stavět nemůžeme. Bohatá synonymita výrazů, slova odstíněná podle významů a citových příznaků napomůžou plynulejšímu vyjádření myšlenky. Neznamená to ovšem, že by autor musel slovy plýtvat – naopak, **každé slovo má svou váhu a hodnotu**, ale pouze když ji známe, jsme schopni ji docenit v konstrukci textu.

1. Na velkou čtvrtku **napište slovo „ÚSTÍ“**.
2. Poté pište **další slova, pojmy, situace nebo obrazy, které s ním máte spojené**. Roli bude pochopitelně hrát vzdálenost či blízkost od centrálního slova; barva, kterou zvolíte; styl písma atd.
3. Poté si **spolu s ostatními vyměňte svou mapu pojmů** a dejte se do vysvětlování, tázání a objasňování.

S mapou tvůrčích pojmů můžeme pracovat různým způsobem: vyškrtat společné a věnovat se jen individuálnímu, nebo naopak; propojovat slova do jednoduchých sítí, z nichž mohou vzejít příběhy; diskutovat o odlišovacích prvcích – barva, vzdálenost, styl písma atd.

2

ČESKO-NĚMECKÝ PROSTOR

Ve vrcholném středověku česká knížata a králové zvali do svého domu nové osadníky, aby pomohli zdejšímu lidu osídlit i nejbzdálenější kouty země. Těmito novými sousedy byli Němci, kteří přicházeli z různých částí Svaté říše římské. A zatímco české kmeny setrvaly hlavně v centrálních nížinách, německé obyvatelstvo zdomácnělo v lesnatém podhůří. Smírné soužití zastínila celá řada místních i celospolečenských konfliktů, avšak hlavní rozkol vyvěrl na povrch až s nástupem obrozovacích procesů v 19. století. Český Vašek a německý Michl spolu sváděli čím dál nelítostnější půtky, které dobře zapadaly do celkového chaosu národnostních nesvárů Rakouska-Uherska. Ve dvacátém století se pak začaly objevovat i nové demagogické a totalitní argumenty. Český živel definitivně opánoval kraj až dlouho po krvavých letech druhé světové války.

Práce s literárními postavami je podmíněna několika zákonitostmi, které jsou nejlépe patrné z práce dramatika. **Mezi postavami** jednoho díla **existuje síť vztahů a vzájemných propojení**, dramatik vnímá každé z nich jako závaží, proti kterému je nutné na opačnou miskou vah položit protiváhu. Vyvážení kontrastu mezi vzájemně protichůdnými postavami je na úvod asi ta nejjednodušší aktivita.

1. **Představte si dvojici hrdinů.** Jeden z nich bude Němec/Němka, druhý Čech/Česka.
2. **Soustředte se na jejich odlišnost** a napište jejich rodinnou hádku.
3. **Soustředte se na jejich podobnost** a napište jejich první vyznání lásky.
4. **Soustředte se, na co chcete, a napište rozhovor, který je oba nejvíce vystihuje jako dvojici i jako dva samostatné lidi.**

Znalost německých reálií, jazyka nebo historie této národnostní menšiny (až do konce 19. století však bylo město většinově německé!) není na škodu, avšak řešení úkolu musí plynout z něčeho jiného než jen z rekonstrukce kontextu česko-německého soužití. Nezbytná a v mnohých ohledech klíčová je ochota vcítit se do obou protagonistů.

Ústecko ožilo s průmyslovou revolucí na prahu 19. století. Kdysi silně industrializovaný okres, v němž se nehledělo na zachování koloritu krušnohorské krajiny ani na zdraví jejích obyvatel, se dnes vzpamatovává z procesu zcela opačného – kdy zanikaly postupně mnohé z továren, bez kterých si tamní obyvatelé nedokázali svůj domov již ani představit. Otázka nezaměstnanosti, nové podoby ekologicky šetrného a ekonomicky svébytného průmyslu jsou řešeny stále nanovo, nejen v Ústí nad Labem.

Vnější znaky postav (např. gesta, mimika, chování, oděv) mají charakterizační funkci, podávají výrazné svědectví o tom, co postava prožívá nebo čím žije. Stejně vnější znaky však má i prostředí (stav vozovek, úprava domů, pomník na veřejném prostranství apod.), doba, v níž se příběh odehrává (vzorci chování vnucené postavám, konvence, symboly, rituály atd.).

1. Hledáme **typického obyvatele města** Ústí nad Labem, ale nezastihli jsme ho v práci, odběhl.
2. Můžeme si však **prohlédnout jeho pracovní stůl** (nebo plochu).
3. Popište **věci, které na pracovním stole či ploše naleznete** (maximálně však sedm předmětů) a které vystihují Ústečany a Ústečanky nejlépe.
4. Podejte v **krátkých poznámkách své vysvětlení** (odkazující na každodenní rituály, osobní hodnoty, návyky ústeckých obyvatel).

Někdy se zdá, a propadnou tomuto dojmu jednou za čas téměř všichni, že místo, v němž žijí, stíhají jen pohromy, že je na okraji zájmu světa, že žijí ve výloze zmatků, krachů a podvodů. Ústí není výjimkou: v minulosti ho poznamenala chudoba, nezáměr o kulturní hodnoty, devastující války, národnostní konflikty končící v hysterických projevech nesnášenlivosti a živelném vraždění, hospodářské experimenty s nevalnými výsledky a ideologickým pozadím, nepochopení tradic a odmítání vlastních stinných stránek. Přitom ani Ústí nad Labem, které je často označováno různými hanlivými přízvisky, není prokletou Sodomou. Město bude takové, jak o něm budou uvažovat jeho obyvatelé, protože – oni jsou Ústí nad Labem.

Umění zkratky patří mezi vrcholné schopnosti každého autora, učít se ji musí již od počátků tvůrčí činnosti. Říci jednoduchou věc mnoha slovy je jednodušší, ale méně účinné, než ji **shrnout do jedné okřídlené snadno pochopitelné věty**, která však umožňuje čtenáři položit si své interpretační hranice dle vlastního uvážení.

1. *Ústí nad Labem, podobně jako jiné město u nás či v zahraničí, prošlo řadou nelehkých okamžiků. Zeptejte se pamětníků na některé z nich.*
2. *Vybraný šrám se pokuste odhalit a vyčistit: napište o něm krátký příběh.*
3. *Hotový příběh upravte tak, aby se vešel do jedné jediné krátké scény, která by vystihovala celou situaci, poukazovala na její palčivost a nabízela smíření.*

Úkol nemá přinést bezúčelné handrkování a z něj plynoucí konflikty! Nejmenujte, neukazujte prstem – kdo je bez viny, ten by přesto neměl házet kamenem, ale spíš pomáhat – vidět situaci jako překonanou, uzavřenou, „uzdravenou“.

Jsou města, jimiž historie procházela – jsou města, kam z dějinného pochodu jen tu a tam zalehla hlasitější ozvěna. Město v předpolí hor, střežící široké koryto řeky, sledovalo vše, co z ní po proudu nebo proti němu odcházelo nebo přicházelo. Kraj ležící mimo centrum českého království přitahoval události a děje čpící válkou, spory a demonstracemi. V okolí bojovala knížata s císaři, husité s křižáky, republikáni a monarchisté, sváděly zde půtky nacionální skupiny. Po sobě v paměti zanechávali hrdinství, zkázu, důležitá rozhodnutí i touhu po míru, pokoji, svobodě.

Dějiny nežijí jen na politické mapě, vedle nich tiše, téměř ve stínu, našlapují dějiny hladu a dostatku, nových objevů a vynálezů, denních potřeb člověka. Etapy takových dějin se střídají snad ještě rychleji než války a panovnické rody. Celý tento kraj je dokladem této rychlosti, které současník může leda přihlížet: území kdysi bezcenná se proměňují ve stříbrné a uhelné doly. Neviditelná a bezejmenná historie průmyslu a továrních komínů má na Ústecku významnou kapitolu.

Minulost ubíhá, ale části obrazů a situací se cyklicky navracejí – jako když řeka posílá břehu vše, co se jí přičí. Vlna za vlnou, odcházejí významní i bezvýznamní, neboť stále přicházejí další, jiní. Vzpomínka na ně je něčím jedinečným – protože každý střípek včerejšku mění dnešek a někdy i zítřek.

Které okamžiky vylovíme z vod uplynulých dní?

SVATBA MARKRABĚTE ALBRECHTA

Rok 1186. Čechy se staly na dlouhá desetiletí jevištěm rodových pletich Přemyslovců, za nitky tahal císař Svaté říše římské Fridrich Rudovous, který nedávno řešil zápletku mezi Bedřichem a Konrádem Otou. Jednomu přidělil Čechy a druhému Moravu. Po urputných domácích tahanicích došli český kníže Bedřich a moravský markrabě Konrád k názoru, že bude lépe, když se doma sní, co se doma uvaří, a uzavřeli vratký mír. Povahově poddajný a vrtkavý Bedřich však hledal za hranicemi státu oporu pro svou panovnickou autoritu – proto také 23. 4. zmíněného roku provdal svou dceru Žofii za Albrechta Pyšného, který jednou bude markrabětem míšeňským...

Jediná situace nemívá jediné řešení. Psát umělecký text znamená nejen opravovat způsoby, jakým nějakou situaci zachytíte, ale také posunovat úhel pohledu, jakým se na ni díváte. Není na škodu zkusit si **několik variant téhož** příběhu, popisu, dialogu.

1. **Uved'te čtenáře do situace:** *koná se svatba mezi Albrechtem a Žofií.*
2. *Protože se svatebního veselí účastní mnoho hostů, **popište je v několika odlišných variantách** – tedy pohledem různých pozorovatelů, kteří se stali svědky této události.*

Mezi pozorovateli bude otec nevěsty; otec ženicha; Albrechtův komorník a Žofina důvěrnice; mladý básník, který se do nevěsty zamiloval; biskup; starosta Ústí nad Labem. Hlavním předmětem úvah bude jistě sezdáný pár, ale nabízí se i mnoho dalších věcí – nálada u stolu, rivalita nebo nepřátelství některých atd.

6

DRAGOUN JORDÁN

Rok 1813. Napoleonské války spěly ke svému dramatickému vyvrcholení. Koalice evropských monarchií stahovala kolem samozvaného francouzského císaře smyčku, která se měla zadrhnout u saského Lipska. Napoleon učinil několik výpadů do Čech – dějiny sice znají bitvy u Chlumce a Přestanova jako pouhou epizodu, jenže v trapném debaklu těchto šarvátek mohl již neporazitelný imperátor z Korsiky tušit pád, ke kterému se kvapem blížil. Francouzské jednotky se z Ústí nad Labem, které obsadily, hodlaly stáhnout a nechat za sebou spáleniště. Tehdy se rakouská armáda odhodlala k rychlému postupu: 30. srpna odpoledne do města pronikla hrstka nejodvážnějších pronásledovatelů – několik pěšáků, jezdců a mezi nimi také rakouský dragoun Fridrich Jordán, kterému se stala osudnou poslední nepřátelská kulka.

Realita a fikce, tedy zjednodušeně skutečnost a smyšlenka. Zkušený spisovatel dovede brát **z reálného světa zajímavé náměty a motivy, ale ví, že je musí také náležitě pozměnit**, protože pravdivá událost, co se stala, není vždycky to pravé ořechové – spoustu věcí musíme upravit, aby působily, jak mají, aby přinesly čtenářům ten pravý zážitek.

1. *Historické **informace, které si dohledáte** o rakouském dragounu Jordánovi, převed'te do stručné osnovy.*
2. *O jeho smrti **napište povídku.***

Čím zajímavější historické detaily o celém incidentu seženete (nebo si na základě indicií domyslíte), tím lépe! A nepopisujte jen, co se stalo – pozastavte se i nad tím, co prožívali aktéři vašeho příběhu!

Na sklonku 19. století, za takzvané vědeckotechnické revoluce, člověk zmenšil svět tím, že podstatně zkrátil čas, který si vyžadovalo cestování. Tam a zase zpět putovali nejen lidé, ale i zboží. Rakouská monarchie, oslněná úspěchy svých kolégů v Anglii, podporovala stavbu železnic i modernizaci lodní dopravy. Již roku 1841 vítali Ústečané parník Bohemia, řízený britským kapitánem. Tehdy si snad ještě nikdo nepřipustil, že by jednou toto město mělo rušnější přístav než v italském Terstu. Ústí bylo na krátký čas hlavní vodní branou Rakouska-Uherska.

Kombinační schopnost – umění spojovat zdánlivě nespojitelné do rozumného a líbivého celku – vyžaduje někdy značné úsilí. Autor se snaží tu a tam své příběhy ozvláštnit nějakým exotickým prvkem (např. mohla by se na ústeckém nábřeží procházet výprava polárníků doprovázená svým maskotem, tučňákem?), ovšem takové úsilí nesmí čtenáře příliš bít do očí, jinak by ztratilo hodnotu...

1. Požádejte někoho, **aby vám vymyslel alespoň čtyři postavy**, které by mohly navštívit městský přístav.
2. **Vymyslete jednoduchou scénu**, která by se mohla odehrát v ústeckém přístavu za přítomnosti oněch postav, které vám byly zadány.
3. Osvětlete, **jakou roli ve vymyšlené scéně hraje**.

Práce určená pro dvojice nebo skupiny, které si vzájemně zadají protagonisty příběhu. Soutěživost je na místě, vyhraje ten, komu se podaří nejpřirozeněji zakomponovat všechny zadané postavy do svého scénáře. Soupeři tedy musejí namáhat fantazii – aby se přístav hemžil skutečně nezvyklými pasažéry...

K ZEMI SE SNÁŠÍ SMRT

Rok 1945. Nacistická říše se v dubnu otřásá v základech: spojenecká armáda pronikla na její území, a jak postupuje, začínají němečtí civilisté i vojáci procítat z fanatického snu, do kterého je ukolébal politický demagog Hitler. Bombardéry amerického letectva musely zničit ještě poslední strategický cíl, a tak se 17. 4. ve 14:30 objevují na obloze nedaleko Ústí nad Labem hučící stroje, které za 16 minut svrhnou úplnou lavinu trhavin (celkem 250 tun). O dva dny později se nálet opakoval. Kromě průmyslových cílů bylo zničeno téměř půl tisíce domů a v troskách vyhasl ještě větší počet lidských životů.

Jak spojit fantazii a skutečnost? Nejprve je nutné si uvědomit, že jsou dva druhy věcí, o kterých můžeme psát: události a fakta jsou buď pravdivá a nepravdivá, ale pocity a prožívání, ačkoliv je píše spisovatel např. za egyptského faraóna, jsou **vždy autentické, skutečné**. Spisovatelé a spisovatelky budou mít vždy dost prostoru pro svou fantazii, i když se neodchýlí od historicky věrného líčení minulosti.

1. Nejprve **představte literární postavu**, která bude hlavním hrdinou vašeho příběhu. Naznačte všechna její důležitá PO: podobu, povahu, povolání, podloží (minulost) a podivínství (zvláštnost).
2. **Dosaďte ji do události** bombardování města.

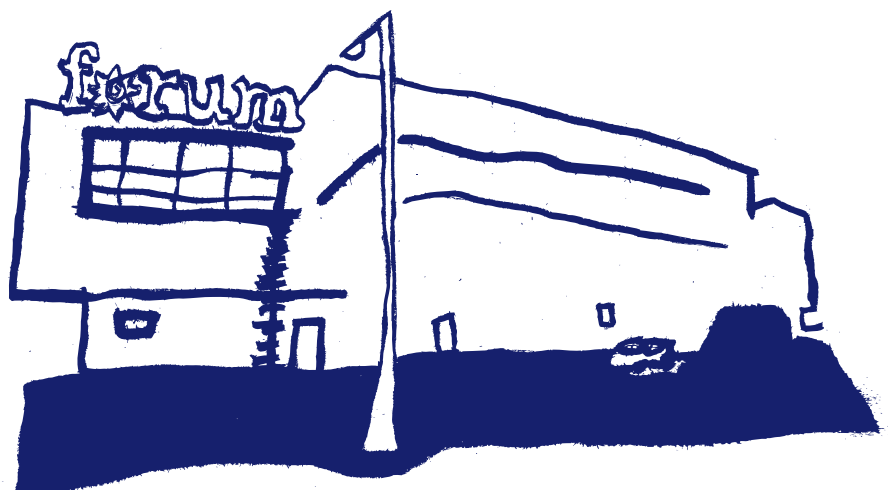
Stačí, když si uděláte poznámky a podle nich pak příběh hrdiny či hrdinky převyprávíte naslouchajícímu publiku.

Každé město je definováno prostorem: město jako jeden z milníků při cestě světem, město jako uzavřený vesmír sám pro sebe, město ve svých podobách – jak šel čas a jak ho měnil člověk.

Kácením a klučením člověk ohraničil místo, kde chtěl žít pohromadě s jinými. Dodnes je však každé město na krajinu napojené – protéká jím řeka, zastíňují ho kopce a hory. Uprostřed hluku vozidel a cinkotu jízdních kol pokračuje krajina ve městě pod maskou parků, alejí, zahrad. Fontány, pítka, kropicí vozy v sezóně sucha, hučící kanály pod nohami, strusky a opaky v deštivých dnech.

Městské struktury jsou různého druhu podle toho, co znamenají pro své obyvatele. Úřední budovy, sídliště vedle kostelů, klášterů a hřbitovů. Místa, kde se mlčí, a místa, která nepřestávají mluvit. Nemocnice, vilové čtvrti, vyhlídky nad městem vedle křižovatek, podjezdů, nádraží. Kdysi bylo město harmonickým vesmírem, který se vytvářel živelně, ale měl řád. Dnes mají města svou tvář a dokáží skandovat hesla, kterými žijí. Místa patřící k městu nalezneme také uvnitř ateliérů, škol, sportovních hal.

Jaká místa ve městě dokáží oslovit chodce a pozorovatele, tedy spící autory?

Leží na začátku Krušných hor, které se táhnou podél celých česko-německých sporů a lásek. U paty má štoly a lomy. Pohlédnete-li však na jih, uvidíte homole Českého středohoří, bizarně seskupenou armádu vyhaslých sopek. Protaté Labem, které se o kousek dál rozlije do ulic skalních měst. Z jedné strany ústeckých veřejí rozmarná stráň s Větruší, z druhé ostře znějící střekovská skaliska. Město se dolů kutálí z kopců a tepe v úzkém pruhu roviny dole, na dně.

Někdy má autor k dispozici **konkrétní kulisy**, pro které musí příběh napsat. Všechno je inspirující, neopovrhujte věcmi, které se zdají být všední. Využijte jich dle libosti, jen je důležité respektovat jejich přirozené možnosti: nechťit od vesnice, aby se stala svědkem útoku pirátů! I tím se pak učíte konstruovat uvěřitelné a krásné.

1. Sežeňte si **mapu města a širokého okolí (regionu)**.
2. **Vyznačte místa, která se vám líbí** nebo vás nějak zaujala (podle názvu, polohy, blízkosti k jinému místu atd.).
3. **Vymyslete příběhy** pro tato místa.
4. **Mapy příběhů přes sebe „překládejte“**, abyste viděli, co se odehrálo na „vašem“ místě z pohledu někoho jiného.

V ideálním případě si dáte tu práci, že mapu regionu kolem Ústí překreslíte – bez všech zbytečných složitostí a technických detailů – jen řeky, vodní plochy, cesty, na kterých vám záleží, obce, které budou figurovat ve vašich příbězích, atd. Můžete rovnou zapisovat jména hrdinů, místa soubojů, odpuštění, setkání...

Pohybovat se v interiérech budovy je často jako toulat se myslí architekta. Škola, kterou projektoval v letech 1926–1930 funkcionalistický génius Josef Gočár, se nachází v Palachově ulici 37 (dříve Ohnsorgstrasse) a slouží vzdělávání nejmenších dodnes. Impozantní stavba působí zvenku jako pevnost nebo laboratoř, uvnitř však spíše připomíná činorodé mraveniště, vše má svoje místo, a přitom je dostatek prostoru pro školní hloučky a ruch.

Místa mají svou minulost, své obyvatele a tvůrce (architektky, designéry, vlastníky), příběh by neměl viset ve vzduchoprázdnu. Dokáže-li autor **promítnout do příběhu i atmosféru prostředí**, zápletku jako by podtrhl červenou pastelkou. Dějiště může s hrdiny příběhu komunikovat, dávat nový smysl jejich činům.

1. **Interiér vámi zvolené budovy**, která je pro vás nějakým způsobem zajímavá, navštívte a **prohlédněte** si jej.
2. Z jednotlivých detailů interiéru (prostornost, světlo, barvy, funkčnost, ale též hrany, preciznost výzdoby) a celkového dojmu **poskládejte imaginativní charakter jejího projektanta nebo prvního obyvatele**.

Samozřejmě je nutné každou návštěvu interiéru budovy, která nás inspiruje, předem konzultovat s institucí, jež v ní sídlí. Slušná prosba nalezne milého hostitele, neohlášené přepadení podezřívavé pohledy.

MÍSTA, KTERÁ SE STALA MINULOSTÍ

Katastrofy přicházející z nebes měly proměnit město k nepoznání: po dvou zničujících náletech musely být strženy celé bloky domů a mnohé čtvrti zcela změnilý svůj původní ráz. Následovalo vysídlování původních obyvatel – Němců, zaniklé obce a hřbitovy zarůstající travou, často byla potrestaná místa i přejmenována. Konečně nadešla také éra normalizační, kdy své fantazie uplatnili vizionáři socialistického realismu v architektuře.

Faktor času a faktor prostoru – právě na následujícím úkolu nejlépe uvidíte, **jak komplementární tyto kategorie vlastně jsou**. Protože i čas je v jistém ohledu „místem“, kde se dá bydlet. Protože i v konkrétním prostoru cítíme, jak je napěchován „časem“.

1. ***Najděte zaniklou obec*** v archivu, knihovně, na internetu, nejlépe však na vlastní oči.
2. ***Meditujte – prohlížejte si fotografie, vyslechněte pamětníky, vžijte se do role obyvatele těchto míst.***
3. ***Poté napište stručnou, ale časově velkorysou historii tohoto místa – podle své fantazie. Co se zde odehrálo před 10, 100, 1 000, 1 000 000 lety... Nebojte se ani budoucnosti...***

Nejen zaniklé obce, které na Ústecku čekají na to, až je objevíte. Vaší inspirací mohou být i místa, která podlehla demolici – jednotlivé budovy i celé čtvrti.

12

REZONOVAT V HARFĚ

Harfa, tak přezdívalí Ústečané ocelovému Mariánskému mostu, projektovanému Romanem Kouckým, který byl otevřen roku 1998. Jeho originální architektonické řešení vyniká dynamičností a harmonií mezi myšlenkou novosti a respektem ke kontroverzním tradicím města. Stavba byla oceněna prestižním titulem European Steel Design Awards. Zároveň ji mezinárodní porota vyhodnotila jako jednu z deseti nejlepších staveb světa daného desetiletí.

Teď jste režie a díváte se na Mariánský most jako na lákavý **exteriér** – najděte si vhodnou denní dobu, vyberte z komparzu vlastní fantazie ty pravé hrdiny, vystříhněte ze scénáře příběhu, který hodláte právě zde točit, skutečně dobrou a silnou scénu...

1. **Navštivte v Ústí Mariánský most.**
2. *Nechte na sebe působit spojení města s řekou, dvou břehů – a pak napište pro toto konkrétní místo příběh.*

Snažte se odpoutat se od skutečnosti – neřešte to, co se na mostě skutečně stalo, v realitě však zůstaňte.

Kořeny kulturní paměti vyrůstají ze všeho, co bylo o daném místě napsáno, zpíváno, řečeno nebo zjištěno, a prorůstají naše názory, uvažování i hodnocení místa. Tradice netvoří jen folklórní oslavy, slavnosti posvěcených období církevního roku nebo velkolepá historická jubilea. Tradicí můžeme nazývat i vzorce chování, kterým nás naučila dlouhodobá zkušenost. Pozdravy, jimiž se kdysi zdravili naši předchůdci.

Kultura představuje složitou a členitou stavbu, na jejímž nekonečném lešení pracují prostí dělníci (čtenáři, posluchači, diváci) i mistři (mecenáši, zakladatelé, řemeslníci, umělci). Všichni tito, ačkoliv vstupují do prastarého staveniště, musí k již hotovému přidat svou jedinečnost a vizi. A kupodivu se stavba nehroutlí – ačkoliv se na ní podepsaly stovky párů rukou! Tvořit nové znamená pochopit to staré, navázat na ně a rovněž předat těm, co přijdou po nás. Kultura má tisíce tváří, jenže každá tvář potřebuje ústa, oči a čelo. Kulturní otisk, který nechali vytvořit v době renesance páni konšelé, se nehádá na jednom náměstí s otiskem, co přinesli měšťané barokní a později občané samostatné republiky.

Umělci pojmenovávají dobu, v níž žijí, a kulturní tradice tento životní pocit přenáší na křídlech staletí v prostoru i čase.

Pro mnoho dnešních návštěvníků je Ústí nad Labem hlavně městem páralovských hrdinů, stejně jako kdysi bylo městem kališnického vítězství přenášeného písní.

Uprostřed husitských válek se rozhodl saský vévoda Fridrich Bojovný zasáhnout proti vzbouřeným kacírům a obsadil města Ústí nad Labem a Most. Začátkem léta se husitské oddíly, rozhádané a znesvářené, opět stmelují a pod společnou korouhví táhnou na Ústí. Sasko-míšeňské vojsko se o výpravě dozvědělo, dne 16. 6. 1426 se s kališníky utkalo a v bitvě „Na Běhání“ bylo na hlavu poraženo. O této události byla českým autorem zkomponována rozsáhlá skladba (212 veršů) *Píseň o bitvě u Ústí*.

Nepřímá charakteristika hraje vždy důležitou roli, i když si jí možná čtenář není přímo vědom. Může být hrdina sebestatečnější, když má legrační přídomek, nemůžeme si ho nepředstavit s úsměvem. Chceme nyní, aby tento literární mechanismus pracoval pro nás, a proto píšme, co nám diktuje **jméno**.

1. **Přečtěte si zmíněný literární text.**
2. Narazíte na mnoho jmen bojovníků, kteří u Ústí zápolili s nepřítelem, **vyberte taková, která vás nejvíce zaujmou** (alespoň tři).
3. V bodech **popište na základě těchto jmen bojovníky vzhledově, povahově** a naznačte i jejich úlohu v bitvě.
4. Předneste svým kolegům své portréty a **porovnejte je**.

Sejde-li se velké množství portrétů jedné osoby, uspořádejte menší soutěž – a k psanému portrétu nakreslete také obrázek. Poté zkuste, která podoba se bude publiku nejvíce zamlouvat, a proč.

Střekovské ruiny, které stojí na rozeklaném skalisku zrcadlícím se v Labi, oslovovaly od nepaměti všechny romanticky založené umělce. Hrad navštívil a nakreslil kníže českých básníků Karel Hynek Mácha; i kníže básníků německých – proslulé „Výmarské slunce“, Johann Wolfgang Goethe. Neklidného skladatele Richarda Wagnera zdejší malebné prostředí a tradovaná pověst o bílé paní natolik nadchly, že sám (zahalený do prostěradla) kolemjdoucí děsil jako střekovský přízrak.

Mluvit symbolickou řečí je velice užitečné a přísloví i některé slovní obraty nám neustále dokazují, že bychom se **bez obrazného vyjadřování již ani nedokázali obejít**. Takováto „přírovnávací“ nebo „nahrazovací“ řeč může smysl vyprávění zjemnit, nebo naopak podtrhnout, někdy vyjádřit velmi složitou skutečnost tak, že ji všichni čtenáři snadno pochopí.

1. *Podobně jako Wagner stvořte ducha: **personifikujte do podoby přízraku vlastnosti města** Ústí nad Labem.*
2. *Napište pak **o setkání s takovým přízrakem své svědectví** a pochopitelně vyložte podobu a chování tohoto ducha.*

Personifikace znamená převedení lidských vlastností, povahových a vzhledových rysů, ale i životních osudů do symbolické roviny (např. město je poznamenáno častými požáry → duch představující město má rudé – „ohnivé“ šaty nebo má podobu kohouta atd.). Je dobré využít i některých symbolů města a znalosti historie a současných problémů, kterými město žije.

Město je členité: rozkládá se v údolí, při břehu řeky i na okolních kopcích. Někde má odlehlý ráz luxusních vilových čtvrtí, jinde kolorit továrních kolonií a zase o kus dál připomíná klasické české městečko s věžemi a prostranstvími. Jak asi vypadaly tlupy ústeckých školáků, které hledaly dobrodružství všude možně? Spisovatel Jaroslav Foglar (1907–1999), autor legendárních Rychlých šípů, v Ústí nad Labem žil a tvořil a mohl tak využít všech těchto zvláštních podnětů, neboť jeho klukovská povaha se jistě v žádném věku nedokázala smířit s plochým pohledem dospělých...

Zapojit místní poměry a to, co místní čtenář zná doslova „na vlastní kůži“, pomůže navodit zvláštní atmosféru a **hodnověrnost**. Můžete uplatnit svou znalost věci, pochlubit se tím, že odněkud pocházíte, něco znáte a něčeho si vážíte.

1. *Sežeňte mapu Ústí nad Labem a přilehlého okolí. **Prozkoumejte jednotlivé části města** nejprve prstem po mapě a pak si je zkuste i prochodit.*
2. ***Vymyslete partu kluků** podobnou Rychlým šípům, která pochází z Ústí. Co kluk, to jiný kout města – se vši svérázností, odlišností.*

Ovšem pozor, všeho s mírou! Povídka není učebnice, encyklopedie, a už vůbec ne kázání! Naopak zápisy pamětníka všeho druhu jsou vítány!

Prozaik Vladimír Páral (narozen 1932) zasvětil svou tvorbu severočeskému Ústí. Jeho hrdinové jsou laboranti pracující a žijící svým vlastním životem uprostřed přetechizovaného světa, který sami zkonstruovali. Plouží se jím a vychutnávají si okamžiky tělesné slasti a křehkých naivních nadějí. V románu *Soukromá vichřice* z roku 1966, jehož podtitul *Laboratorní zpráva ze života hmyzu* zní téměř cynicky, je popsáno mnoho městských zákoutí, figurek, kterými se to v Ústí nad Labem hemžilo a hemží.

Lyrické vyjádření, na rozdíl od toho epického, není založeno na příběhu, ale na náladách, pocitech, dojmech autora. Klíčové jsou zejména básnickovy obrazy, v nichž propojuje své osobní zkušenosti se subjektivním pohledem na věc, kterou zobrazuje. Kdysi v poezii vládl verš vázaný (vázaný slovně – jednotlivé verše se v určitých kombinacích rýmovaly), 20. století však objevilo kouzlo verše volného (rytmus veršů je zde tvořen pomocí větné stavby i jednotlivých slov). Napsat báseň o jednom dojmu tak složitém, jako je dojem z města, je náročné – autor by měl hodně přemýšlet a málo psát.

1. Na základě četby *Soukromé vichřice* medituje o městě a postavách, které ho obývaly v tomto románu.
2. Položte si **otázky**: čím jsou vám hrdinové sympatičtí/antipatičtí/čím vás oslovují/jak vnímáte atmosféru a prostředí, v němž se pohybují a jednají?
3. Z **výsledného dojmu napište lyrickou báseň**.

Proč máte psát zrovna „blues“, jak to s Ústím souvisí? Možná vám město připomíná jiný tanec či rytmus, avšak zkuste si představit blues trochu jinak, mimo jeho původní význam. Blues je jakýsi nesmazatelný podpis, odvaha prožít svou odlišnost a brát ji jako samozřejmost, zároveň otevírá náruč různým dojmům, které vedle sebe nechá plout...

Možnosti, které svým obyvatelům město nabízí, jsou cestami, po kterých jdou někteří ze své vlastní vůle, jiní ze zvědavosti a docela jiní ještě – z nutnosti. Naše pracovní perspektivy a osobní obzory nezávisí vždy na místě, ve kterém žijeme. Město aranžuje za výlohou osudu příležitosti, ale závisí na nás, zda je koupíme. Region zaměstnával řadu rukou v různých odvětvích průmyslu, dokonce se z této příležitosti stalo jakési neoficiální heslo Ústí nad Labem a snad i celého kraje. Jenže tato cesta přestává být jedinou, nabízí se řada alternativ, jejichž cíle směřují do budoucnosti. Dalším významným směrem je sféra nejvyššího vzdělání, které je Ústí věrné již desetiletí: mladí do města na severu putují také za svou intelektuální identitou, profesionálním uplatněním a širokým horizontem kultury a vzdělanosti.

Jaký je životní styl panující v Ústí nad Labem?

Univerzita pojmenovaná po jednom z nejvýznamnějších rodáků kraje (všestranný biolog a buditel Jan Evangelista Purkyně) vznikla v roce 1954. Svou současnou strukturu Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem (zkratka UJEP) však získala až v současnosti, kdy se raketovým způsobem rozvíjí zejména v oblasti přírodních a humanitních věd.

Ústrojné napodobení autentické promluvy musí být poskládáno nejen ze zcela **průhledných indicií** (fakta, témata, životní realie postavy – např. „když jsem vyšel ze svého žižkovského bytu...“), ale též z **myšlenkových pochodů prozrazujících hodnotový žebříček nebo způsob myšlení** („začal na mě troubit, no šel jsem mimo přechod, jasně, že šel – budu hledat asi přechod, abych mohl přejít, ne?!“). Zdání autenticity napomůže vytvořit i **volba samotného lexika** (spisovnost/nespisovnost, termíny/slang/argot, nářečí atd.).

1. Připomeňte si, jaké **fakulty tvoří ústeckou univerzitu**.
2. **Seznamte se blíže s danými vědními obory**, kterým se tyto fakulty věnují (profil či práce absolventů; uplatnění v běžném životě; typická témata, jablka sváru; charakteristické zájmy atd.).
3. Načrtněte si do poznámek **profily smyšlených studentů těchto fakult** – každá jejich zvláštnost či naopak charakteristický rys musí odrážet svět dané fakulty.
4. Vymyslete **setkání těchto svých smyšlených studentů na nějaké akci** (oslava, konference) nebo během náhodné události (fronta, nehoda, setkání po letech).
5. Nechte je promluvit tak, aby se **v jejich řeči jasně ukázala jejich vzájemná odborná i lidská odlišnost**.

Informace můžete pochopitelně čerpat nejen z oficiálních zdrojů (brožury a elektronické publikace vydávané UJEP), vítaný je kontakt s živými příslušníky jednotlivých fakult, kteří vás zasvědí do svého světa takřka ihned a daleko důvěrněji, než by to svedly jakékoliv propagační materiály.

Nekonvenční výtvarný projev, který se objevil někdy ve druhé polovině 20. století a v masovém měřítku pohltil celý svět, souvisí s pojmy jako svoboda projevu, protest proti obecně přijímaným dogmatům společnosti, postmoderní populární hudba nebo multikulturalita. Ačkoliv jsou techniky tohoto druhu veřejné malby poměrně pestré, většina lidí je má spojené s prostředkem jediným – se spreji.

Je třeba rozumět **elementární řeči barev a tvarů**, nejen složitější symbolice znaků, obrazů a slov. Ačkoliv se může zdát, že moderní literatura opustila pole alegorie a obrazného vyjadřování, jaké znal středověk nebo renesance, není tomu tak. Náš reálný svět, o to více pak svět fiktivní v našich knihách spoléhají na naši základní znalost těchto mentálních klíčů k abstraktním obsahům.

1. *Projděte se městem a **zaměřte se na graffiti**.*
2. *Malba, která vás nejvíce zaujala, se stane námětem pro vaši další práci – **pokuste se o její tvůrčí interpretaci pomocí uměleckého textu**.*

Neoficiální umělecké projevy často lidé chápou jako vandalismus. Jistě, v některých případech je takové stanovisko namístě, ovšem jindy je tzv. Street art legální a vítanou součástí urbanistické tváře Ústí nad Labem. Podporujte prosím svým výběrem zejména tento legální proud.

Ústí nad Labem žije sportovními aktivitami, které možná nejsou tolik na očích, ale o to větší popularitě mezi místními se těší. Vedle boxu, který má ve městě dlouhou tradici, volejbalu, který se slibně rozvíjel, se nově objevuje i cykloturistika. Běžecký závod Mattoni ½ Maraton Ústí nad Labem byl poprvé odstartován 18. 9. 2011. Jeho kapacita je více než půl čtvrtého tisíce účastníků. Tento rodinný běh je doprovázen celou řadou akcí.

Schopnost **převádět zdánlivě nesouvisějící vesmíry** je v každém uměleckém druhu výhodou. Spisovatel například potřebuje nosnou zápletku pro román o milostném trojúhelníku, když se přitom umí správně zadívat na svět rostlin nebo zvířat, postřehne ty správné podněty. Stejně tak je tomu s plynulým převáděním trasy, průběhu stolní hry nebo průběhu nedělního oběda do podoby jedolitého příběhu. Jde to – jen stačí správně dosazovat: předkrm nebyl (hrdina je zcela obyčejný, nemá žádné speciální schopnosti), polévka hustá a horká (přesto se dostane do víru událostí, ve kterých se musí projevit jeho pohotovost a schopnost dostat se z ožehavých situací), hlavní chod – malé maso a hodně přílohy (celá snaha mu přinese jen malé zadostiučinění, o to víc materiálních požitků a výhod), dezert daleko lepší než celý oběd (konečně však dojde svého štěstí, když si uvědomí, jak může život občas prozářit obyčejná radost – narození dítěte).

1. **Informujte se o běžeckém závodu** – v délce půlmaratonu, který se koná v Ústí pravidelně.
2. **Podle svých fyzických možností se závodu bud' zúčastněte, nebo si trasu alespoň rekreačně projděte.**
3. **Vnímejte trasu:** její náročné a snadné úseky, členitost okolní krajiny i zalidněnost.
4. **Tuto trasu převeďte do svébytného příběhu lidského osudu** – život jako trasa, kterou člověk proběhne od narození do smrti.

Možností je závodní trasu poznat třikrát: před závodem jako budoucí běžec, jako účastník závodu a po půlmaratonu již zcela jinýma očima.

Po letech útlumu se česká společnost již třetí desetiletí učí spravovat věci veřejné a jevit o ně zájem. Občanské iniciativy jsou jednou z možností, jak dát najevo, že mi prostor, v němž bydlím, pracuji a žiji, není lhostejný a jak si představuji svůj podíl na jeho dalších proměnách. Ústí nad Labem v tomto ohledu rovněž nezůstalo pozadu.

Náměty pro literární dílo mohou být dvojího druhu: **aktuální a kontextově vázané** (současná politická situace, nedávná událost vzrušující svět, problémy týkající se vrstevníků apod.), nebo naopak **atemporální a kontextově nezávislé** (obecné všelidské problémy a otázky, cyklicky se opakující události se zřetelným archetypálním jádrem).

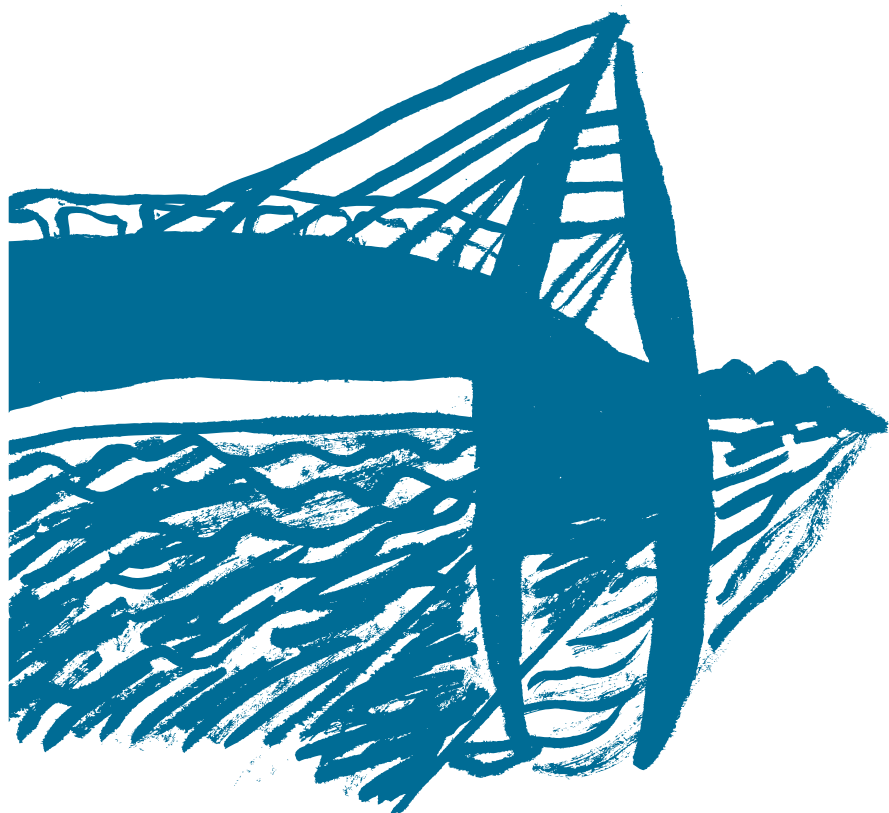
1. Pátrejte po programu ***Sřekovských matek*** nebo jiných občanských iniciativ. Jejich akce, setkání nebo cíle vezměte **jako podnět** (např. konání bleších trhů).
2. Napište např. **zповěd' předmětu** zakoupeného na bleším trhu atd.

Symboły jsou věci, činnosti nebo fenomény, skrze které člověk vnímá daleko širší a složitější skutečnosti – místa, události, problémy. Symboły jsou viditelná znamení neviditelné reality. Když se řekne – přezdívka slavného mostu, populární kavárna, obávaná čtvrť, vyhlášená specialita – i to jsou symboły míst.

Každý místní si je vybaví – jsou na ně navěšeny dojmy, vzpomínky a zkušenosti, vídal je každý den. Symbol je pro rodáky orientačním bodem, který již přestali vnímat objektivně. Vnímají ho jen nezřetelně, skrze nánosy roků, které v jeho blízkosti prožili. Když opustí místo, se kterým je symbol svázaný, často představují sebe a své bydliště právě s jeho pomocí. „Z Ústí! Víte přeci, chemička, šikmý kostel...“ A druzí najednou chápou, vědí, vnímají souvislosti. Cizinec k nim má jiný vztah: symboły k němu hovořily, ačkoliv na daném místě třeba nikdy nebyl. Udělal si o nich své mínění z bezpočtu pohlednic, turistických map, debat s těmi, kteří je spatřili na vlastní oči nebo je chvíli prožívali.

Život symbolů je propojený s životy těch, kteří je znají, proto se mohou rodit, zanikat, mohou být přehlíženy. Spojují tisíce jednotlivců kolem sebe jako v úlu. Lidé se kolem nich shlukují, promítají do nich své naděje i úzkosti, chrání je nebo tupí.

Jakými symboły vidíme Ústí nad Labem?

Rozsáhlé chemické závody pulzují v továrních halách, v celých čtvrtích. Staletí žije město v těsném sousedství lidského snu o pracující vědě. Inženýři v bílých pláštích naučili anorganické látky, sloučeniny i jednotlivé prvky pracovat. Nej-různější uměle vytvořené materiály, prášky, roztoky, tablety jsou součástí našeho domova, chrání nás před požárem a infekcí, pomáhají nám zastavit rez a smýt skvrny, slepují střepy a spojují neslučitelné. Pod taktovkou chemie tančí matematika s přírodou a člověk jí nadšeně tleská. Vynalézavé splétání složitých vzorců v laboratorních zkumavkách přináší neustále nové odpovědi na otázky, které chemie předkládá dnešnímu světu.

Literatura je chemii podobná více, než se na první pohled může zdát. Autor spojuje na stránkách svých příběhů nápady, emoce i motivy do **rovnice, na jejímž konci je čtenářovo prožívání**. Spisovatel stejně jako chemik pracuje přesně, když navozuje radost a smích (rajský plyn), předkládá naléhavé otázky (kyselina sírová), zachycuje konkrétní myšlenky a názory (syntetické hmoty), dojetí (amoniak) a tak dále. Někdy připadne na výsledek dosti kuriózní. Čtenáři vybuchne před očima jako třaskavina (šok), ale často mu pod rukama vznikne nebezpečný jed (hrůza). Stačí si jen vybrat, k čemu chcete dospět, když vezmete do ruky pero nebo tužku.

1. Soustřed'te se a **vyberte emoci**, kterou chcete vzbudit ve čtenáři – to bude výsledek vaší literární snahy. Tento výsledek si pro sebe co nejpřesněji pojmenujte, abyste během psaní netápali.
2. K sestavení literárního vzorce **použijte konkrétní motiv a základní náladu**. Zábavné je rovněž požádat publikum, aby vám jednu či obě tyto „chemické suroviny“ zadalo, vždyť i chemik musí využívat hlavně to, co mu příroda poskytne.
3. Věnujte se **sloučení těchto dvou prvků** – vše bude záviset jen na vaší šikovnosti a na vašem individuálním nápadu, jak toto spojení vyřešit, aby fungovalo, jak by mělo.

4. Výsledný **chemicko-literární vzorec si ověřte na svých posluchačích**. Podařilo se vám namíchat to, co jste si předsevzali? Diskuzí s posluchači nalezněte případné nedostatky a novým experimentem je odstraňte.

Hodně úspěchu závisí na správných přísadách – ptejte se posluchačů nebo i jiných „chemiků“, co je poslední dobou upoutalo. Ptejte se sami sebe, čím žije svět kolem vás.

Výstřednost a touha po zábavě dala vzniknout na konci 19. století zábavním parkům, uměleckým čtvrtím, prvním kinosálům, ale také botanickým zahradám. Prohlížet si naživo, co bylo dosud jen v ilustrovaných cestopisech, chtěli nejen Pařížané a Pařížanky. Pavilóny s šelmami, opicemi nebo cizokrajným ptactvem mělo mít záhy i Ústí nad Labem, když v roce 1908 položil základy k budoucí zoologické zahradě podnikatel Heinrich Lumpe. Nejprve se jednalo jen o svéráznou ptačí rezervaci, postupně však přibývalo zvířat suchozemských i vodních. Zoo Ústí nad Labem dlouhá léta symbolizoval kamarádský lachtan Moritz (1998–2014).

Úspěšná kniha je čtivá, nemůžeme se od ní odtrhnout, přenáší nás do světa představ, kde hrajeme zvláštní hru. Spisovatel nám vypráví a my po dobu, co čteme, věříme, že to, co nám vypráví, se skutečně stalo. Když číst přestaneme, hra končí a my zase žijeme v reálném světě. Jenže naše zážitky ze čteného světa jsou stejně skutečné jako zážitky, které prožíváme ve světě reálném. Jak jen to ti spisovatelé dělají? Především se snaží zapojit naše smyslové vnímání: hmat, čich. Předkládají nám nový úhel pohledu na dění kolem nás. Svět zvířat, syrový a neuhlazený, v němž vládou instinkty daleko silněji, **představuje možnost, jak učinit naše psaní bezprostředním.**

1. *Zajděte do zoologické zahrady a **prohlédněte si srst vybraného zvířete: její barvu, povrch i celkový dojem, který dělá.***
2. *Inspirujte se výsledkem svého pozorování a **libovolně tuto inspiraci zpracujte.***

Vhodné je zejména zpracování do formy básně (umožňuje volnější řetězení lyrických obrazů–dojmů), líčení (dojem můžete formulovat do nejrůznějších metafor) nebo krátké črty (dějové možnosti, které se v souvislosti s dojmem nabízejí).

Odvěká touha člověka nebýt sám zalidnila každé město věčnými obyvateli, kteří neznají pojem pomíjivosti nebo emocí, ačkoliv oběma čas od času podlehnou. Sochy významných rodáků a demagogických bytostí politických byly odhalovány, přesouvány nebo zcela zmizely. Veřejný prostor patří však i objektům na pomezí lidského a architektonického. Před obchodním domem Labe se medúzovitě vlní plastika, kterou místní překřtili na Nesmysl; Hourův mozaikový sloup je vklíněný do magistrátu. Jen pár kroků od něj, před Krajským úřadem Ústeckého kraje, se k nebi vypíná zcela zvláštní druh moderní sochy, kdysi dokonce natřené na růžovo...

Pojmenovat skutečnost kolem nás, někdy běžnou, jindy krajně bizarní, znamená pevně ji uchopit v myšlenkách a představách. **Jméno je zároveň výstižná charakteristika**, význam a smysl stlačený do jednoho či několika slov, podle kterého či kterých budou ostatní věc nevědomky hodnotit – chválit či odsuzovat, pozastavovat se nad ní. Schopnost nazvat věci pravým jménem je v literatuře královským uměním. Protože jméno často mluví.

1. *Navštivte místo, kde stojí ona netradiční skulptura, **důkladně si ji prohlédněte**, pokuste se ji nakreslit či vyfotografovat.*
2. *Popřemýšlejte, co asi měla znamenat, **co její tvůrce chtěl sdělit divákům**.*
3. ***Pojmenujte skulpturu** a zároveň vysvětlete, jak jste k tomuto názvu dospěli.*

Seznamte se rovněž s pojmenováními, která této okrase dali obyvatelé v nejbližším okolí. Ověřte si pak zpětně, jak reagují na tyto svérázné názvy kolemjdoucí.

Známou stavbou v Ústí nad Labem je kostel Nanebevzetí Panny Marie v blízkosti Mírového náměstí. V gotickém stylu jej ve 14. století postavili němečtí obyvatelé města, kteří jej rovněž po husitských válkách, kdy byl prakticky zničen, obnovili. V 16. století byla také ulita pověstná Zuzana, největší zvon široko daleko. Současnou podobu chrámu dala až přestavba v moderním neogotickém stylu známého architekta Josefa Mockera z roku 1890. Kostel si ale získal pozornost šikmostí (více než o 2 metry) své více než šedesátimetrové věže.

I zdánlivě velmi banální věci můžeme s pomocí fantazie a tvořivosti představit jako netradiční a zajímavé. **Vtipně, poutavě nebo dokonce jinotajně lze domyslet** detaily všedního dne (jak je možné, že každá knížka z knihovny má razítko vždy na 17. straně; čím se inspiroval „vynálezce“ přechodu pro chodce apod.). Což teprve taková rarita, jako je šikmá věž kostela?! V takovém případě se otevírá téměř nekonečná studnice příběhů, pohádek nebo fiktivních historických událostí...

1. *Zamyslete se nad důvodem naklonění chrámové věže a **vymyslete nějakou zcela originální teorii nebo zvláštní událost, která k naklonění vedla.***
2. *Na základě svého nápadu **sepište krátký příběh** o naklonění věže.*

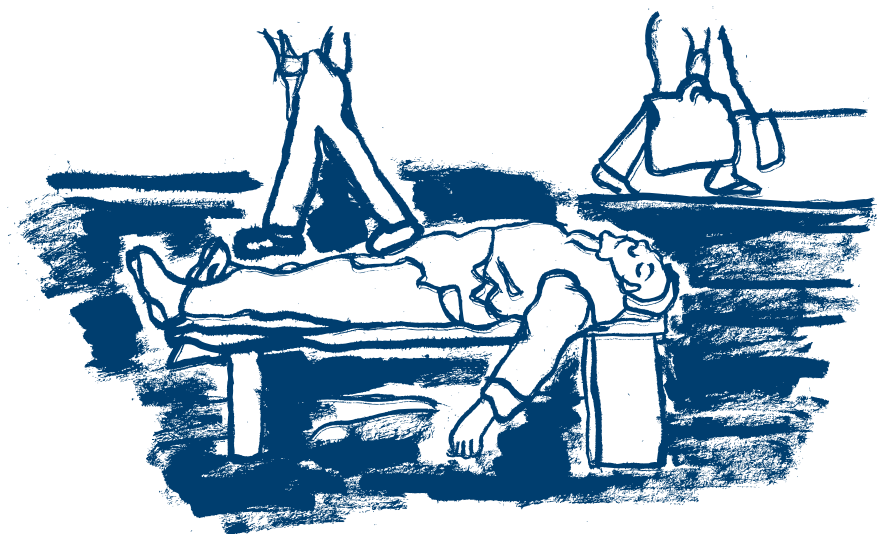
Vyhledejte si v odborné literatuře pravý „technický“ důvod vychýlení stavby.

Konkrétní místa, symboly, historie i dodržování tradic tvoří reálné obrysy města, ovšem v myslích usedlíků defiluje jejich město také prostřednictvím představ a fantazií. Ty ovlivňují naše vnímání obývaného prostoru, navzdory našemu racionálnímu ukotvení v technicky definovaném světě, mnohem víc.

Skryté kořeny představ vězí ještě ve světě nadpřirozených a mystických fantazií se zástupem bájných tvorů, přízraků a s pohádkovou řečí. Zasutá v naší představivosti je i dávná tvář míst, která nyní obýváme my. Ať chceme, či nikoliv, dáváme podobu rodům a kmenům, které zmizely, zakladatelům a stavitelům, jejich smělým plánům a činům. Do dějin Ústí nad Labem se vkrádá cosi tušeného, neověřeného a přesto pravdivého, co leží mimo světlo historických záznamů.

Představy mají podobu vizuální (slavné malby, známé sochy, emblematické stavby, charakteristická panoramata atd.) i zvukovou (zvonkohry a odbíjení času, symfonie a skladby zkomponované a někdy i pojmenované po místě vzniku, populární popěvky, hudební nástroje tam vyráběné atd.). Charakter městu dává vedle těchto smyslových počtů i vůně (např. v Hořicích skořice), chuť (např. v Domažlicích spojená se sladkostí koláčů) nebo úplně jiný pojem (např. soupeření mezi Hradcem a Pardubicemi).

Sáhněme na některé z těchto představ, abychom pochopili povahu místa nad Labem.

Nedaleko Ústí nad Labem leží Stadice, obec, k níž se váže jeden z nejstarších mýtů českého kmene. Prostého oráče zde dostihlo poselství kněžny Libuše, Přemysl se pak odebral na Vyšehrad, aby se stal knížetem a zakladatelem první domácí dynastie, Přemyslovců. Připomeňme si nyní pozoruhodný detail, jenž pověst rámuje. Zmiňuje se o něm i Alois Jirásek ve *Starých pověstech českých*: „Vladykové vzali s bělouše knížecí roucho: sukni dlouhou, vzácnou kožešinou lemovanou, drahý a krásný plášť i převlaky, přistoupili k Přemyslovi a nízko se mu klaníce, pozdravili ho: Muži blažený, kníže nám bohy souzený, buď zdráv a vítěj! Pust' voly, rouchy změň, na kůň se rač posadit a s námi jeti. Kněžna, Libuše a všechen národ Čechův ti vzkazují, abys s námi přijel a přijal vládu tobě a tvým potomkům souzenou. Zvolilir jsme tebe za svého soudce, ochránce a knížete. Přemysl mlčky poslouchal, mlčky pak zabodl do země otku, kterou měl v ruce, a pustil voly. Jho jim snímaje, pravil: Jděte, odkud jste přišli. Jen to vyřkl, a již se vznesli a zmizeli oba mžikem. Pod dědinou zanikli ve velké skále, jež se jim otevřela a hned zase zavřela, že nebylo po nich ani stopy.“ (Jirásek, A.: *Staré pověsti české*, Praha 1988, s. 40)

Ústí vyprávění i literární texty nejsou uzavřené a hotové světy. Existuje v nich mnoho nedořečeného, nepopsaného, co většinou nevědomky zpracovává naše fantazie. Takováto bílá místa nás vyzývají, **abychom navázali na nit, kterou vypravěč opustil.**

1. **Rozved'te detail** týkající se zmizelých volů do formy krátké pověsti.

Je možné přechíst si původní pověst O Přemyslovi celou a teprve potom vymyslet své vyprávění tak, aby zapadlo do celkového smyslu tohoto mýtu, který tlumočil Jirásek.

Každý kout zemí Koruny české byl prostoupen magickým dechem lidových zkazek a pověstí. Naivní i kouzelná touha po zázračnu je asi nejlépe dokumentována v knize předního znalce české démonologie a hermetiky Martina Stejskala. Do- vídáme se z ní o pověsti, která se váže k jeskyni uvnitř Mariánské skály: „Jednou za rok, na Květnou neděli, se jeskyně otvírá. Je plná ohromných pokladů hlí- daných trpaslíky. Existuje tu varianta pověsti o chudé ženě, která na Květnou neděli oslněna pokladem zapomněla v jeskyni své dítě, s nímž se setkala až za rok. Našla je hrající si v družině šedobradých skřítků, kteří bolestně kvíleli, když děcko odváděla.“ (Stejskal, M.: *Labyrintem míst klatých. Přízračnou českou krajinou*, Praha 2011, s. 891)

Jistě jste poznali, že pověst o trpasličím pokladu, špatné matce a ztraceném dítěti je variantou pověsti, podle které napsal Karel Jaromír Erben jednu z balad pro svou *Kytici*. **Pracovat s textem jiného autora** neznamena automaticky, že jste plagiátorem nebo plagiátorkou. Na cizím textu se lze mnohé naučit...

1. Erbenův **Poklad** si **pozorně přečtěte a napište podrobný obsah** všech jeho pěti částí.
2. **Poté tento obsah srovnejte s výše citovanou ústeckou pověstí a napište v bodech obsah i této (dosud neexistující) balady.**
3. **Pokuste se napsat jednu sloku této nové balady.**

Pro začátek bude nejlépe, když pouze pozměníte potřebné detaily v Erbenově baladě, teprve když si budete jisti, můžete se pustit do promýšlení samostatně postaveného příběhu pro vaši baladu. Po formální stránce (zvuková kvalita balady, typ verše a rytmus) raději volte jednodušší veršování, než je u Erbenova originálu.

CAMERA OBSCURA PODLE MENGSE

Téměř každé město se někdy stalo námětem pro malíře: ať už výsledkem této umělecké snahy byla litografická veduta, romantická krajina s řekou, bárkou a zapadajícím sluncem nebo rozměrné plátno s výjevem z historie. Výtvarníkům, kteří se ve městě narodili, studovali nebo školili, nadto tak řečeno proniklo do krve. Klasicistní portrétista a malíř sakrálních scén Anton Rafael Mengs (1728–1779) proslul jako nevšední a konvencím se vymykající tvůrce, který si předsevzal, že malířství by mělo diváka zušlechťovat na duchu. Ačkoliv prožil řadu let ve Španělsku, v Sasku a Itálii, první umělecké krůčky učinil v ateliéru svého otce v Ústí nad Labem.

Literární práce spočívá z poloviny v hledání inspirace a teprve v té druhé polovině můžeme mluvit o psaní. Často je námět sice velice inspirativní (tak, že jej jednoduše musíme zpracovat), avšak také nám takový **jasně daný námět může vnucovat svá „pravidla hry“**. Líbí-li se nám například obraz, nezbyvá než přistoupit na jistá omezení (držíme se zobrazené scény, je obtížné v ní dělat dílčí změny, které by nenarušily původní rozvržení; významnou roli hraje i celkový vizuální dojem obrazu). Proč ale považovat tyto mantinely za nevýhodu? Dávat dodatečně jiný smysl něčemu, co už nějaký svůj smysl má, je vzrušující hra!

1. Na internetu, v obrazové publikaci, chrámu či galerii **se seznamte s tvorbou malíře Mengse**.
2. Zvolte si dílo, které se vám bude zdát **nejvíce inspirativní**.
3. Děj, skupinu postav, předměty nebo zobrazené místo **na vybraném obraze vysvětlete příběhem**.

Když budete chtít spatřit Mengsovu práci přímo v Ústí, navštivte děkanský chrám Nanebevzetí Panny Marie.

Doba legend a mýtů pominula jen zdánlivě. I moderní civilizace žijí báchorkami ne nepodobným těm, které kolovaly večer u petrolejky. Fámy a senzace, zaručeně pravá svědectví z třetí ruky, historky jak vystřižené z černé kroniky bulvárních novin – to jsou mýty a legendy měst 21. století. Svoje krvavé, humorné a neuvěřitelné Urban Story má i Ústí.

Vysoká literatura, o které člověk přemýšlí ještě dlouho po přečtení, kterou čte opakovaně, nevzniká jen z ušlechtilých podnětů a nápadů s hloubkou. Opak bývá pravdou častěji – **jako vhodný námět přichází nějaká banalita nebo trapná epizodka**, kterou nám, spisovatelům a spisovatelkám, podstrčí náhoda. Nezříkejme se jich, když je zasadíte do vhodné půdy, můžete být překvapeni, co všechno z nich může vyrůst.

1. *Vyrazte do ulic, posedte s přáteli, známými nebo příbuznými a **nechte si vyprávět exkluzivní historku**, která se odehrála kdysi nebo nedávno v Ústí nad Labem a okolí.*
2. *Takto vystopovanou příhodu **podejte ve svém textu se vši barvitostí, ale věrně** – jak byla řečena – neuhlazovat, necenzurovat!*

Pokud jste ostýchaví a nechce se vám pouštět se s někým do řeči, vzpomínejte – co přinesly noviny nebo televizní zprávy za vzrušující případy (kachny, které nakonec praskly jak mýdlová bublina). Pro více inspirace můžete sáhnout i po třísvazkové sbírce *Černá sanitka*, kterou posbíral Petr Janeček.

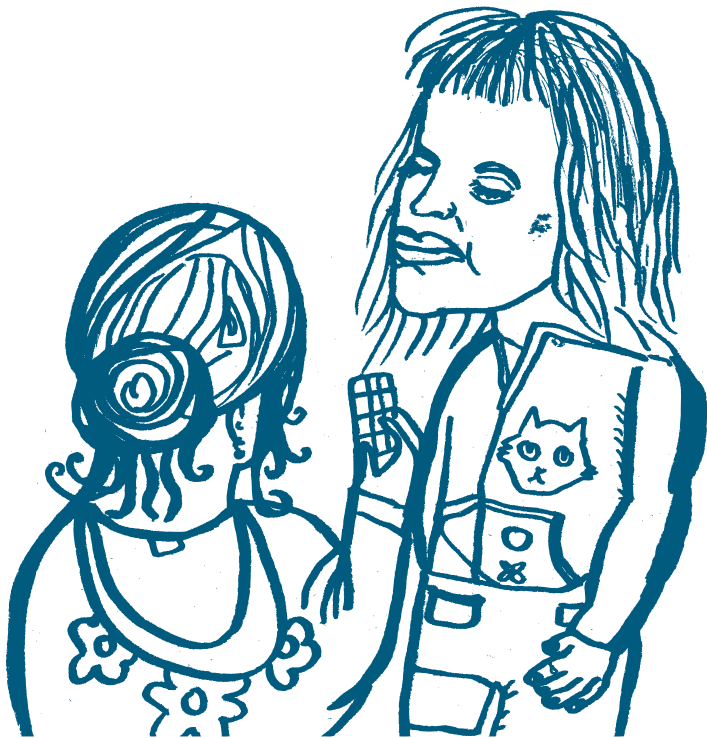
Města tvoří lidé, kteří v nich žijí. Oni, jejich plány, sny, schopnosti, morální kvality, slova, činy, slabiny. První město založili, vybudovali a odkázali druhým, kteří v něm sídlí.

Mezi zakladatele města nepatří jen panovník a jeho rádci, kteří v městech viděli spojení v zápase s rozpínající se mocí pánů šlechticů. Mezi zakladatele patří přirozeně i ti, kteří městu skutečně přispěli svou prací a starostí. Po panovníkově svolení přišel purkmistr s pány radními, kteří se starali o to, aby se Ústí rozšiřovalo nejen fyzicky, ale též svým věhlasem. Generace a generace stavitelů, tvůrců a podnikavců, některé výjimečné vizionářské osobnosti potom městu darovaly všechny čtvrti, mosty, chrámy, hřbitovy, tržnice, náměstí, podniky, přístav, výletní restauraci.

Po zakladatelích přišli lidé, kteří město zabydleli a znamenají dodnes jeho pulzující denní a noční rytmus. Lidé jdoucí ráno do práce, majitelé domů a jejich správci. Lidé v trolejbusích, autobusech, ve vlacích a v autech směřujících z města a do města. Lidé čtoucí noviny, lidé, kteří chodí volit a kteří jsou zvoleni.

Kromě toho je v téměř stotisícovém městě téměř sto tisíc sousedů. Tedy lidí hluchých, protivných, tajnůstkářských. Tedy lidí ohleduplných, vstřícných, otevřených. Jak kdo chce. Kdysi obývali ústecký činžák jen němečtí nájemníci, po nich se ovšem začala rozrůstat i partaj česká, o dalších se příliš nemluvalo. Jenže jak šel čas a doba získala kosmopolitní rychlost a ruch, můžeme se na chodbě toho ústeckého nájemního domu setkat se sousedy, kteří zdraví desítkami jazyků, jimiž se však na univerzitě bez problému domluví.

Zeptám se ale tebe. Kdo jsou lidé, žijící v Ústí?

O tom, zda světově proslulá herečka a sex-symbol první poloviny 20. století, Marlene Dietrich (1901–1992), skutečně žila na Střekově, panují dohady. Zřejmě pouze navštěvovala rodinu svého manžela Rudolfa Seibera, která na severu skutečně žila. Toto upřesnění však nic neubírá na exkluzivitě tohoto hvězdného střetávání s Ústím. Jak asi vnímala femme fatale rozeklaná skaliska, klidnou řeku nebo vzdálené čtvrti na obzoru, které teprve měly popadnout dech? To zůstane tajemstvím.

Zatímco v úloze předchozí, kdy jsme město pojali jako nadpřirozenou bytost, jsme nechali pracovat fantazii – takže vlastnosti města mohly mít magický háv, nyní zkusíme promítnout vlastnosti Ústí nad Labem **zcela realisticky**.

1. Zamyslete se a najděte **tři přívlastky pro město nad Labem**.
2. Tyto **charakterové vlastnosti pak vložte do fiktivní hrdinky**: pojmenujte, vdechněte život a vyprávějte příběh ženy–města.

Proč by femme fatale neměla mít tvář a způsoby vaší kamarádky, přítelkyně, sestry, matky nebo babičky, smyšlené nadpřirozené postavy, veřejně známé a činné ženy nebo krásky z některého plakátu, který v Ústí vídáte?

(Po)ZAPOMENUTÍ HRDINOVÉ

Historické Sudety, do nichž je Ústecko zahrnuto, jsou ztotožněny s poněkud černobílým viděním minulosti: území, na němž žili zrádci; území ukradené a na čas přivtělené k nepříteli; území demonizované – kde se děly masakry a čistky před válkou i po ní. Jenže skutečnost tak jednoznačná pochopitelně není. V první republice Československa žila celá řada statečných, čestných a upřímných **přátel demokracie, kteří mluvili německy**. Zapojili se do boje s totalitním režimem a mnohdy za své přesvědčení, stejně jako jejich čeští a slovenští druhové, zaplatili nejvyšší daň, kterou bychom my měli cítit jako svůj dluh vůči jejich památce.

Literární dílo je prostoupeno hned několika **typy hlasů**. Nejprve je tu hlas vyprávěče, který fikčním světem provází, komentuje události a přináší svůj vhled do smyslu příběhu. Každá z postav se pak ujímá svého partu v příběhu: autor tak nabízí různé úhly pohledu, různé hodnotové žebříčky a také několik důležitých výchozích bodů, se kterými se může čtenář ztotožnit. Vnitřní monolog hlavního hrdiny je někdy klíčem ke všemu, co chce autor vlastně příběhem říct...

1. *Prostudujte si životopis jednoho z ústeckých antifašistů.*
2. *Klíčový okamžik jeho osudu **sepište jako vnitřní monolog** postavy.*

Názvem tato úloha upozorňuje na poutavou instalaci *Zapomenutí hrdinové* v ústeckém muzeu, která je ke zhlédnutí v budově v ulici Velká Hradební.

Ústí nedávno prodělalo kauzu zdi v Matiční ulici. Bezproblémovému soužití české většiny s romskou menšinou brání mimo jiné mnoho zbytečných překážek. Jednou z největších však je vzájemný nezájem o kulturu a zvyky, svět představ toho druhého. Ve středoevropském prostoru, odjakživa lidsky velmi pestrém a různorodém, tvoří romský muž a žena neodmyslitelné články lidského řetězu, stejně tak i kapitolu inspiračně nezastupitelnou.

Všechna působivost lidové slovesnosti je **hluboce zakořeněna již v samotném jazyce**. Je nutné studovat i ten: jména, slovní obraty, přísloví atd. Často se inspirace ukrývá už v té nejelementárnější podobě.

1. V místní knihovně si **dohleďte informace o romském etniku** (jazyk, mentalita, kultura, každodennost). Ze svých poznatků budujte kartotéku nebo jimi vyplňte poznámkový blok.
2. Mluvte se svými **romskými sousedy, známými a přáteli**. Bud'te vnímaví a nechte jim co nejvíce prostoru, abyste byli schopni nalézt jejich přirozenost.
3. Zaměřte se na romská přísloví: to, které se vám zalíbí zvukově (nutné je znát přísloví v původním znění, tedy v romštině) a významově, **ztvárněte v jednoduché bajce**.

Ať již budete čerpat inspiraci kdekoliv, nezapomínejte na základní pravidla slušnosti. Žádný člověk není pouze obět vašich literárních ambicí, byt jistě ušlechtilých! Jestliže vás někdo zaujme svým životním příběhem, chováním nebo vzhledem, neměl by v nejmenším vyrozumět z vašeho přístupu, že jej berete jako inspiraci pro své dílo. Jednalo by se o podobně trapnou situaci, kdybyste někoho proti jeho vůli vyfotili. Taktéž respektujte úplnou anonymitu své inspirace (použit můžete nanejvýš křestní jméno, nebo jméno zneprůhledněte změnou). Ne každý vnímá možnost dostat se na stránky povídky jako pocitu...

Rodokmen umělecky vyzrálého a zároveň experimentátorského divadelního proudu je poměrně dlouhý. Začíná někdy v šedesátých letech a je spojen s Kladivadlem. Po něm, v roce 1972, nastává éra Činoherního studia se silným režisérským triumvirátem Grossman – Schorm – Kačer. Schopná režie dokázala přilákat a mnohdy i dovést na vrchol výrazné herce a herečky. Několikeré vlny personálních proměn pak zajistily Ústí nad Labem temperování tohoto uměleckého jazyka, který oslovoval stále větší okruh vnímavých.

Práce s hlasem je povětšinou záležitostí rétoriky a obecně dramatu. Ovšem inspirativní síla hereckého mluvního projevu nebo spontánního vypravěčského talentu přináší mnohé podněty i pro literární tvorbu jiného druhu. **Mluvní projev každého z nás je spojený vždy s určitou stylizací** (některá slova přirozeně zdůrazňujeme, máme jistý rytmus řeči, různým způsobem používáme odmlky, náš hlas má nějakou barvu a hloubku atd.), napodobení stylizace výrazného řečníka přinese nečekané výsledky! Vyprávět příběh jako Přeučil, Preiss, Liška, Bohdalo – znamená výrazně ho obsahově směřovat...

1. Z literatury si **vypište jména herců a hereček**, již se v minulosti nejvíce zapsali do kulturního života Ústí nad Labem a okolí.
2. Poté **vyhledejte tuto osobnost** v jejím profesionálním působišti a zhlédněte libovolné divadelní představení, v němž vystupuje. Pakliže zmíněná osobnost již není mezi námi, podívejte se na videozáznam nebo si poslechněte zvukovou nahrávku pořízenou z inscenace.
3. Za svého herce, resp. za svou herečku dýchejte a žijte: dobře sledujte jeho či její rétorický projev, barvu hlasu, charakteristická gesta a mimiku. **Snažte se dívat na svět jejich očima**, číst libovolný text jejich hlasem, nebojte se občas použít něco z jejich vystupování v každodenním rytmu svého života.
4. A poté čekat na **nějakou drobnou příhodu, kterou byste jejich hlasem dokázali převyprávět a ztvárnit**.

Tento úkol je časově velice náročný na přípravu: než člověk pochopí a vstřebá něčí životní filozofii, která se odráží i v těch nejlhostejnějších drobnostech, uplyne mnoho hodin před obrazovkou, u rádia nebo v divadle. Ale výsledek za to stojí, kouzlo osobnosti (podobně jako genius loci – duch místa) má neuvěřitelný inspirační potenciál.

Ve městech se soustřeďuje mnohem víc než jen lidská práce, města nejsou jen existenčním zázemím. Člověk v nich žije svůj příběh zábav, očekávání a nadějí, které jsou svazovány růžovou stuhou nadějí, červenou touhy a modrou úspěchů.

Zvyky a tradice spojí každé společenství, obvykle v těchto souvislostech uvažujeme o vesnickém kolektivu, ale i měšťané odjakživa stmelovali svátky církevní, cechovní nebo národnostní. Jsou křehkým dědictvím přejímaným buď s vědomím jejich smyslu, anebo slepě a bez zjevného pochopení. Kulturní akce pořádané na jevišti, v sálech kina, pod širým nebem představují dění ve městě ještě docela jinak – v lesku, který přináší umění.

Něco se děje venku, jiné věci se odehrávají pod pokličkou: rodinné etudy, studentské románky, romány z kanceláří, ordinací, podkroví. Povídky mezi regály supermarketů, z nábřeží... Městské dění má svou intimní stránku. Patří do něj oblíbené recepty ústeckých hospodyněk, mrzutosti se škaredým počasím, příjemná večerní posezení s přáteli a stovky jiných věcí.

Čím žije Ústí nad Labem?

Ústí nad Labem získalo s univerzitou mladistvý životní tep: kromě četných alternativních středisek (čajovny, meditační centra, kde se scházejí příznivci různých filozofických proudů a uměleckých projevů) jsou to především klasické kavárny a hudební kluby, kam studenti chodí nejen za poučením, zábavou, ale také za svými vrstevníky nebo staršími vzory. Toto tvůrčí podhoubí dokresluje kulturní revue (např. H_aluze), do kterých mladí intelektuálové přispívají, a přibližují tak uměleckou scénu nejširšímu publiku.

Pozorovatelské umění by mělo být vlastní nejen detektivům, ale též všem umělcům a spisovatelům zvláště. **Detaily odpozorované ze života** jsou nenahraditelné jakýmkoliv projevem fantazie, je v nich kouzlo opravdivého, přitažlivost sdíleného a efektivní zkratka života.

1. *Objevujte život kaváren a klubů a jejich kulturní šum* (autorská čtení, koncerty, projekce filmů, přednášky, semináře atd.).
2. *Sbírejte z tohoto prostředí detaily* (zvukové vjemy, chování hostů a personálu, složení účastníků akcí a tak podobně).
3. *Zpracujte jeden z těchto detailů jako črtu*, v níž se má odrážet příznačnost daného místa a společnosti.

Kuchyně severu Čech je silně ovlivněna několika fenomény: přírodní podmínky nabízely některé druhy zvěřiny a ryb, německé obyvatelstvo zůstává stále přítomno ve svérázných recepturách sladkých moučníků, zemědělská tradice, obklopující průmyslové srdce Ústí, určuje základní suroviny nenáročných levných, ale přeci výrazných jídel. Jedním z nich je i lutenice, známá též jako „bramborový tatarák“.

Umělecké projevy můžeme uspořádat podle nějakého klíče, řádu – s jasnou myšlenkou. Nebo je tu možnost nechat na sebe působit různé podněty a tvůrčí impulzy nechat skrz sebe volně plynout. Často se z takového **mozaiky zrodí daleko ucelenější podnět**, kterému se pak spisovatel věnuje s plným nasazením. Různobarevná tříšť podnětů nabídne nové úhly pohledu, ke kterým bychom se jinak – systematicky – nepropracovali.

1. **Připravte podle receptu lutenici** a svůj výtvar s láskou pozorujte a s chutí snězte.
2. **Inspirujte se** vzhledem, konzistencí, vůní a chutí pokrmu.
3. Poté napište **podobnou koláž** fragmentů příběhů, dojmů, promluv a úvah.

Recept na tradiční lutenici naleznete ve specializovaných regionálních kuchařkách, ale nejlépe uděláte, když se na něj doptáte mezi kuchařkami a kuchaři vlastní či některé spřátelené rodiny, nejde o přesnou recepturu, ale o specifickou chuť – a ta je přeci dům od domu jiná.

PŘEDNÁŠKY OSUDU A CVIČENÍ ŽIVOTA

Vystála frontu a ukázala zmateně na popsanou tabuli – obsluhující voutsáč načepoval pivo a podal jí oba kelímky. Ani nepoděkovala, musí hned zpátky – slíbila, že se vrátí vcukuletu, a tahle hloupá čekačka na občerstvení, ze kterého si stejně nic neužije, jí zabrala celých šest minut! K místu, kde se viděli naposled, se téměř rozběhla. Jedné kamarádce jen nervózně zamávala a nechtěla vidět její vyzývavý pohled – teď opravdu nemá čas s někým se vybavovat. Je na místě, lavička tam pořád stojí, ale...

Pokračovat **v započatém je někdy podstatně náročnější, než začít „na zelené louce“** – omezují nás skutečnosti, které musíme respektovat (počet a charakter postav, prostředí, volba slov atd.). Jenže! Nasednout do rozjetého rychlíku je těžké, ale poučné – roubování na cizí texty, započaté příběhy (příhody, které se nám skutečně přihodily!) je přímou cestou k příběhům vlastním!

1. Ještě jednou si **pročtete začátek příběhu**, který se odehrává na univerzitním majálesu.
2. **Dle fantazie jej dokončete tak**, aby příběh co nejvíce připomínal majálesovou atmosféru (radost, nová setkání, překvapení).

Divadelní život v Ústí nad Labem je rozdělen na dva světy: malé scény, které vyhledávají zejména mladí lidé, ty předkládají novinky světového i českého dramatu v neotřelém hávu s provokativními otázkami na rtech. Naproti tomu Severočeské divadlo opery a baletu Ústí nad Labem (tento název je zaveden od roku 2004), které sídlí v reprezentativní novobarokní budově ze začátku 20. století, seznamuje diváky a posluchače s nesmrtelnými díly klasického repertoáru hudebně dramatických děl.

Překročení **hranice literárně druhových nebo žánrových** je velkou výzvou. Musíte si dávat pozor, aby např. přesunem z poezie do prózy nebo předěláním detektivky na příběh romantický nedošlo k nepovedené parodii původní myšlenky. Spisovatel by se měl do díla pustit až v okamžiku, kdy si bude jistý, co jeho námět nebo téma vyžaduje – lyriku, epiku, nebo drama. Do sněhových závějů nepůjdete v plavkách, na vyhřátý písek pláže v kožíšku...

1. Navštivte některé **operní nebo baletní představení**.
2. Pořídte si aktuální **číslo některého periodika, referujícího o dění v Ústí**, a vyberte zprávu, která vás zaujala.
3. Novinovou **zprávu upravte jako operu**: klasická opera má pět dějství, rozdělte tedy i zprávu do pěti logických částí, její protagonisty proměňte na operní hrdiny a událost stručně shrňte do mluvených recitativů a náladu události do působivých hesel – árií.

K nastudování formálních zákonitostí operního žánru poslouží každá učebnice hudebních věd či hudební slovník nebo encyklopedie.

K místům si vytváříme vztahy, které vnímáme buď jako svazující pouta, nebo naopak jako mosty, po nichž rádi chodíme.

Jestli jste prožili ve městě dětství, dovedete v něm nacházet své dávné skrýše, místa, jimž jste se vyhýbali, protože se tam čekala fronta k zubaři, nebo jste se tam ztratili. Lavičky, pouliční lampy a další místa, kde jste se scházeli se svou láskou, budou prodchnuta nostalgií poznávání a loučení. Ve městech míváme svá poprvé i svá naposled. Události a činy, pro které neexistují žádné pomníky ani pamětní desky.

Město vám bralo i dávalo: ve svatebních průvodech, na promoci, při dopravních nehodách, v nemocnicích, porodních sálech, u soudu, na tržišti, u rozsvíceného vánočního stromu, cestou z divadla nebo kina. Náhodou, úmyslně.

Co vás spojilo s tímto městem?

Kácíme lesy, odkláníme koryta řek, stavíme přehrady, projektujeme hrady na kopcích, města v údolích a potom v nich přebýváme. Myslíme si, že dokážeme měnit místa, v nichž žijeme. Jenže tento proces je oboustranný, i místa, která přetváříme, neodvratně přetvářejí nás samé. Mýtiny, nábřeží podél Labe, rovné vodní plochy, malebné vyhlídky na Střekově nebo Větruši, domy zděné i panelová sídliště ovlivňují naše představy o pohodlí, romantice, kráse...

Není nic náročného v příběhu popsat cestu do vesmíru. Vystihnout, jak toto dobrodružství promění hrdinu, který je podstoupil, je o poznání složitější. Literární postava, stejně tak spisovatel sám se stále – byť někdy téměř nepozorovaně – **vyvíjí, mění svůj úhel pohledu** na svět. Snahou umělců je, aby tato proměna působila přirozeně, jako například v přírodě. Změna se může odehrát pozvolna (listy na stromech mění barvu a opadávají), přijít může i nenadále (vichřice listů ze stromů serve). Naučme se být vnímaví k tomu, jak nás prostředí mění!

1. Zamyslete se nad tím, **jak vás osobně město změnilo** (povahově, jak zasáhlo do vašeho života a tak podobně).
2. Představte si, že píšete velký román o svém životě, a **dejte této příhodě formu malé dějové epizody**.

Změny jsou malé (návyky a zlovyky), ale i velké (změna povolání, partnerský život atd.). My však nechceme sledovat jen tyto do jisté míry formální změny, vypátráme změny v chování, přeskupení hodnot, pohled na svět atd. Tyto vnitřní proměny pak můžete dát na pozadí nějaké významné životní události, kterou jste v Ústí prožili.

Ústí nad Labem nemá stálou podobu. Připomíná řeku, která neúnavně plyne a není k zastavení. Každá generace prošla jiným městem: dnes sedíme v kavárnách a Ústí nám připadá jako jeden velký univerzitní kampus; naši rodiče se ráno z oken dívali na Chemičku nad Labem se vším, co k ní patřilo; na prarodiče mluvil tento německý kout v Čechách jinou řečí; praprarodiče ještě nevěděli, zda budou patřit k té, či oné zemi... Co bude za rohem dalšího roku?

Možnost pohrát si s časem můžeme v literatuře využít k různým účelům. Když se chceme podívat do pravěku, nebo naopak do třetího tisíciletí. Na rozdíl od historiků, kteří na minulost koukají z dálky, se nyní staneme na okamžik kronikáři, kteří minulost v Ústí nad Labem **skutečně prožili a mohou o ní podat svědectví**.

1. *Zavzpomínejte na město a položte si otázku: **co se v něm změnilo** (nejen vzhled, ale i styl života, obyvatelé a další). Hlavní příčinou bude čas, proto uvažujte v souřadnici včera a dnes.*
2. *Napište pak **příběh o dvou dílech**: úvodní část bude zachycovat minulost, pokračování bude ukazovat nynější stav.*

Je klidně možné postupovat obráceně, nejprve vyprávět o současnosti, až pak se ohlédnout za tím, co bylo. Ale pozor! Psát z minulosti do přítomnosti je něco jiného než z přítomnosti do minulosti!

Zavřete oči a představujte si jednu po druhé budovy a stromy, patníky, plakátové plochy a dlažbu, po které jdete. Některá místa přejdete rychle a bez zájmu, jiná pozvolna a pozorně. Čím to je? Rozložte si mapu města a prozkoumejte rejstřík ulic, uliček, tříd a náměstí – některá místa jako by za sebou měla neviditelným písmem připsáno cosi, co dovedete přechíst jen vy. Jistě už víte, o čem mluvím. Smějeme se psům, kteří si mají ve zvyku značkovat své teritorium, jenže i my zanecháváme na zdech, nárožích, v místnostech a prostorách svůj otisk, který i po dlouhé době dovedeme číst – jsou to naše zážitky, které se tu kdysi odehrály.

Vaše paměť dovede konzervovat silné zážitky. Budete cítit a prožívat určitou chvíli jako kdysi, stačí se chvíli soustředit, jak to tehdy bylo. Jenže – jakou má taková vzpomínková konzerva trvanlivost? A co když budete chtít sdělit někomu dalšímu, co jste tehdy prožívali? Svou emoci nestačí jen hýčkat, je třeba **pečlivě ji uschovat v herbáři psaného slova**. Tam nezešediví ani se nerozpadne v prach. Pohlednice z Ústí nad Labem potřebuje na zadní stranu podrobný popis toho, co se tehdy dělo na místech, která zachycuje fotografie.

1. Je něco mimořádného, **čím vás město oslovuje**? Jakou emoci s ním máte spojenou?
2. Napište o svém zážitku **krátkou a stručnou črtu**.

Zkuste popřemýšlet nad tím, jakou roli má ve vašem emotivním prožitku Ústí. Jinými slovy, mohlo by se vše stát i jinde?

Ani ten, kdo se pohybuje v jednom městě celý život, ho nezná celé. Nemáme na mysli jen vzdálené čtvrti nebo ulice, které známe z doslechu. Vždy budou existovat restaurace, parky nebo zákoutí, kam jsme ještě nevčkročili. Vždy se budou scházet nejružnější lidé, sportovci, fandové, kolegové – bez nás. Museli bychom vybočit z navykého rytmu: procházet městem v jiných denních či nočních hodinách; poslouchat místní rádio; chodit, kudy jsme dříve jezdili, a projíždět i stanice, které jsou až za zastávkou, kde pokaždé vystoupíme... A tak zůstane část Ústí nad Labem stále tajemná, ukrytá před pohledy těch, kteří se nechtějí dívat či nevidí, ale zůstane připravena na to, až ji budeme chtít objevit.

Kde problém není, tam ho musíš vytvořit, tak by mohla znít jednoduchá rada pro všechny začínající spisovatele. Nemusí se přímo jednat o něco nepříjemného, problémem jsou v tomto případě míněny **otázky, na které musí čtenář stůj co stůj hledat odpověď**. Umět se podívat na známou věc novými očima, nalézt to, co zůstalo nevysloveno, to je hlavním úkolem spisovatele. Záhy zjistíte, že podobně jako město má své neprobádané oblasti i každý literární námět.

1. *Jak vnímáte město nad Labem? **Zkuste odhalit jeho zastřenou tvář, neviděnou stránku, která může překvapit.***
2. *Toto **tajemství zakomponujte do příběhu.***

Pokuste se do příběhu s tajemstvím zapojit Ústí konkrétně (jako dějiště, jeho historii, postavy ve městě žijící) nebo jen symbolicky. Vždy ale usilujte o to, abyste vykreslili vše v živých barvách.

Radovan Vitek

ÚSTECKÝ PŮLMARATON

Teplá deštivá neděle, téměř letní. Je ale již září. Zrak člověka hledá jas, nenalézá, počasí je pošmourné. Průmyslové město v šedi mraků a dýmu vodních par.

Chemické město a jeho bezčasí,
město hněvu, manipulace a děsu,
místo strohosti, hrubosti a stresu.

Dnes ale přece něco jasní tvář ChemCity, je to očekávání věcí dnešních, radost z toho, že se něco děje, radost z pohybu, radost z běhu, radost ze života.

Chodníky, ulice, kavárny jsou plné lidí, stánky s občerstvením v obležení, rodiče s dětmi a děti s rodiči. Rodiče budoucí, rodiče bývalí, bývalé děti i ti, kdo nikdy nebyli rodiči ani dětmi. Fandové a fanynky. A pak soutěžící běžci, pořadatelé, security, hostesky, všichni jsou tady. Dnes je velký den. Dnes běží se půlmaraton.

ChemCity půlmaraton!

Tohle tady není každý den. Je toho tady tak málo. Je třeba si to užít, když to jde. Kdo tohle má...

Muž se zasmušilou náladou bloumá ulicemi, toulá se kolem zábran a nasává atmosféru. Aspoň se tedy o to snaží. Ale nejde to. Ještě nedávno by tohle všechno dal. Tak dobře si to vybavuje. Tlukot podrážek běžeckých bot na pevném asfaltovém povrchu, jejich jemné našlapování v lesní prsti, vůně zlátnoucího listí, chladný vlhký vzduch dovnitř a vlhký teplý ven ve zrychleném a pravidelném tempu, tančící hrudník v rytmu tepu srdce, bodání bajonetu dlouhých tratí pod slezinou... Ne, už to nejde, nedá se to, nedá to. Jen se tak tedy courá a čumí do prázdna. Třebas se objeví něco, co zaujme a pomůže mi přenést se přese všechnu tesknotu, dumá nad věcmi vcerejšími... Z Masarykovy ulice zabočuje doleva na Lidické náměstí, proplétá se hloučky a špalíry návštěvníků, motá se mezi usměrňujícími páskami a zábranami. Blíží se k Míráku. K místu, kde vše začíná, k místu, kde vše skončí. Teď je ale na řadě počátek, soutěžící střídavě natahují a stahují svá těla a zvolna se srocují.

Poslední přípravy na brzkou radost, na brzké utrpení.
Dvojice soutěžících ve startovním prostoru. Jeden jako druhý. Bratři.
Dvojčata. Olivová pleť a tmavé jemně zvlněné vlasy. Štíhlé postavy, jsou to
přece běžci.
Běžci dlouhých tratí.
Běžci s výdrží.
Běžci s ohněm v srdci.
Běžci bez bázně a hany.
Běžci, již jen tak před něčím necouvnou.
Běžci, již mají natrénováno.
Desítky, stovky, tisíce kilometrů.
Naboso v mělkých měkkých písčínách vádí Somalilandu.
Naboso na tvrdé kamenité půdě polopouští Afrického rohu.

Na co boty k tréninku, nohy v nich si budete ničit při vlastním závodě. Tam
v daleké Evropě.

Vždyť sousední Etiopané trénují bosí a Masajové vedle v Keni to dělají
také tak. Aspoň tak jim to vždy kladl na srdce jejich strýček, a ten se něco
naběhal.

Mladíci poodešli kousek stranou od houstnoucího klubka běžců,
organizátorů a dobrovolníků s výrazem spiklenců. Jako že se to nemá dělat.
Diskutují spolu. Uděláme to? Dáme to? Jazyk je to drsný, hrdelní, je to jazyk
hrdla vysušeného vzduchem, vyprahlého horkem, rozdrásaného pískem...
Muž se blíží k místu, kde vše začíná a kde vše také končí. Vlastně už je tam.
Vnímá vůni pečících se klobás, křenu a hořčice, smažících se hranolek,
rostoucí nervozitu, napětí a očekávání. Bloumá bez vlastního cíle, oči
hledají něco, co jej zaujme, zadrží jeho pozornost. Vždyť tohle už tady bylo
tolikrát. Nebo to dnes bude jiné? Na Mírovém náměstí se sráží v chumlu
návštěvníků s několika přáteli a jejich rodinami, dětmi. Dlouho se neviděli,
diskutují, probírají, jak jde, nebo nejde život. Muž pochválí děti, jak
rostou do výšky a do krásy, ženám zalichotí, jak jim to sluší, s muži se
shodne, to ještě dáme. Nějaké to lezení, nějaký ten přechod, když už ne
ten běh. Ví ale, že už to nedá. Ubezpečení, že vypadá stále dobře a že vše
se v dobré obrátí. Loučí se, úsměv na rtech, nostalgie v očích. To už tady
přece bylo. Nebude to jiné... Ukloněná věž kostela mává na pozdrav. Otočí
se zády k bankovním budovám a míří směrem k ní. Jde směrem, kde je
shromaždiště závodníků.

Malá tmavě modrá treková krosna s duralovou výztuhou, chránící záda, objem snad třicet litrů, ne více. Ale to přece stačí. V batohu je balík, nebo spíše pytel velikosti deformované krabice od bot. Je to pytel zabalený v termoizolačním alobalu a něco velkého plastické konzistence je vevnitř. Batoh patří oněm mladým mužům. Hledají ho. Jdou si pro něj.

Tajná zbraň pro tenhle race!

Jejich vlastní dědeček, stařešina místní komunity, který má v jejich kraji všechno pod palcem, to nelegální i to ostatní, jim tenhle dar předal. Prý ať tuhle bílou, lehce lepivou a přitom drolící se „plastelínu“ použijí dle svého uvážení. Ale nejlépe před vlastním startem. Tehdy bude mít nejsilnější efekt, bude to pecka, sdělil jim. Ať skrz tuhle hmotu pořádně nastartují sebe i celé blízké a vzdálené okolí.

Hmota plná života.

Požehnaný plod života.

Pozdrav ze země, kde místo mléka a strdí mají písek a bodláčí.

Pozdrav jménem Aragan. Aragan, Aragan, Aragan!!!

Jejich strýc byl opačného názoru, prý se nejedná o šťastný nápad, proti doporučenému postupu protestoval, upozorňoval, že věc má svá rizika, již jen samotný transport tisíce kilometrů daleko může být problém, zvláště pak letadlem, že import takového zboží v Evropě nemají rádi, že je s tímhle kontrabandem mohou taky někde zadržet. Třebas. Nicméně kmet prosazuje nadále svou. V Mogadišu to má plně pod kontrolou on sám, s leteckým přepravcem z Emirátů je již na podmínkách přepravy prý dohodnut také a ten zase má své vazby na letišti v Abú Zabí i ve Vídni. Tihle lidé mají své lidi dnes již téměř všude. Tak čeho se bát.

Na jeho další námitku, že už to tady bylo, se mu dostane strohé odpovědi, že tam, kde poběží, ještě zcela jistě ne a vůbec, že je jenom trenér, a ať si tedy hlídá svoje záležitosti, techniku běhu a nácvik sebeřízení, sebeovládání a sebekontroly.

Důležitý to aspekt běhu na velké vzdálenosti.

Běhu na konec světa.

Běhu do nekonečna,

běhu do nikam.

Vždyt ti dva klackové jsou stále tak rozverní, kousek odpovědnosti aby v nich člověk pohledal. Co když nakonec selžou?

Trenér pokrčením ramen akceptuje skutečnost, že je tady kvůli tréninku, že je mu do toho tak akorát velký prd. Pak ještě prohodí, že když už to musí být, tak by ten zázrak mohli použít až po vlastním závodě, a věci nechává být.

Muž přichází k ohrazení plastovými páskami, již oddělují prostor pro diváky a závodníky. Pozoruje účastníky, ta variabilita stárí závodníků, ta pestrost lidských typů, ta různost ras.

Líbí se mu ten pestrobarevný lidský shon. Je to tu skoro jako v Riu, pomyslí si. Sice místní nábřeží má k plážím Ipanemy trochu daleko, ale některé části Botafogo by s tímhle srovnat asi šly, hodnotí situaci. Jenže nábřeží je stejně ještě o kus dál.

Jeho zrak padne na dva cizokrajně vyhlížející mladé muže. S vážnou tváří a se zářícíma očima se blíží k zábranám. Jsou koncentrováni a hledají něco nebo někoho v náhle vzniklém chumlu lidí, batohů, tašek a všelijaké bagáže. Sleduje je.

Mladíci poněkud nezdvořile odstrčí staršího běžce, ten se naštvane otočí jejich směrem, ale nakonec nic neřekne. Dochází mu, že jsou to cizinci. A on anglicky neumí. Mladíci nadzvednou modrou batohu a batoh otevírají. Vyjmají šedý plastový pytel. Podívají se do očí, stisknou si navzájem ruce a tiše zaseptají dvouslovné slovní spojení.

Nad jejich hlavami se ozve krákání krkavcovitého ptactva. Vrány jsou chytrí ptáci. Rychle rozeznají, kdy a kde se něco děje, kde se dá něco dobrého sezobnout a taky kdy je nejlepší rychle zmizet.

Muž sleduje ty dva s rostoucí úzkostí. Vnímá křik vran. To krákání zní jako umíráček. Snaží se odečítat ze rtů oněch mladých mužů. Jako by jim mohl rozumět. Ale on jim rozumí. Tohle slovní spojení je známé i mezi nevěřícími... No to snad ne... Tady a teď???

Hejno vran přilétá přímo nad Mírák. Alfasamec černého těla a šedivé hlavy zahlédl rozevírající se batoh a vyjímání předmětu v něm uloženého. Že by žrádlo? Přilétá blíže a ostatní členové letky jej následují. Jeho zoban vnímá závan cizí vůně, tak tohle bude opravdová síla. Cizí zvuk, cizí předmět někde vpravo nahoře nad velitelem letky. Samec vrány propadá panice a letí nad řeku a nad Sřekov, ostatní členové hejna jej statečně následují. Tedy statečně... Ten předmět byl obyčejný dron, snímající náměstí, ještě stihne natočit, jak se z dvojice lidí skloněných nad nějakým předmětem jeden narovná, pohlédne nahoru a zamává. Dron přelétá náměstí a snímá video

dějů přízemních dál. Tak tohle vrány neodhadly. Vždyť i mistr tesař se občas utne.

Muž chvíli zírá na ty dva, jak manipulují s oním balíkem, pot na zádech. Tak zase jednou se tohle město stane světovým. Přece to tak nenechám, snaží se prodrat k těm dvěma, křičet ani rvát na někoho, aby tohle udělal za něj, nemá přece teď již smysl. Nikdo by to tady nepochopil. Jako v transu se sune k oběma mužům, dere se skrz lidi. Návštěvníci chtějí žádat o poslední autogram předtím, než to začne. Dochází k oběma mužům, stojícím za páskou, je přímo proti nim. Svaly a šlachy napnuté ke skoku, připravené k boji! Ale tohle nečekal. Oba závodníci obsah balíku jedí, doslova se jím cpou. Okolí zamoří zápach kysnoucího tvarohu, štiplavý zápach zdařile proběhlé fermentace mléčných cukrů a živočišných bílkovin. Oba cizinci pro změnu zírají zase na něj. Kdo to je? Nějaký napružený pořadatel? Nebo nějaký potapaný sekuriták? Zaleknou se, co když je ten jejich sýr zakázaným podpurným prostředkem? Nezakážou nám nakonec ještě start? Co nám na to řeknou doma? V jejich očích je přítomen strach. Pak jim to dojde. Je to jenom cvok. Zašklebí se na sebe a pochutinu lačně spolknou. Pytel s nevábně vonící hmotou padá do batohu, a ten vzápětí letí na zem. Elegantním kopem jej jeden z mladíků pošle k valu ostatních batožin. Start už je tady. Muži dochází jeho omyl. Zamumlání „Sorry, it was mistake“. Omluva pro sýr baštící dvojici. Pak již odchází. Nechce se mu těm dvěma vůbec nic vysvětlovat. Míří pryč, dál z centra shromaždiště, dál od tohohle šílenství. Spletl jsem se, zmylil jsem se, zase jsem se sekl!

Vše zůstává při starém,
žádná velká rána do světa, zůstal jenom smrad.

Tak jako vždycky.

Naštěstí.

Závod začal.

Zdálky zní davů hlahol. Běž, běž, běž, zdrhej!!!

Uteč, uteč, uteč...

Ale proč? A kdo? A před čím? Nebo před kým? A také hlavně kam???

Úkol č. 19, Půlmaraton naplno

Radovan Vítek (*1970) pochází ze severní Moravy, jako exportní manažer v oboru technologií čištění a úpravy vod pracuje v Praze, v Ústí nad Labem žije téměř deset let. Dříve se živil jako horský průvodce, zejména na Balkánském poloostrově. Má rád přírodu a outdoorové aktivity, po zdravotních komplikacích si jich užívá již jen ve zredukované formě. Snad i proto letos začal psát.

Anna Dlouhá

FEMME FATALE

Absurdní hra o třech dějstvích zachycující lidskou malost v kontrastu s velikostí

Postavy:

Muž A – puntičkář, věčně nespokojený moralista, extrovert
Muž B – kamarádský (někdy až příliš) pohledný čtyřicátník, věčný optimista
Muž C – stará škola, vášnivý diskutér, muž v letech, zpátečnický smýšlející
Operní pěvkyně Magdaléna Dopardo – korpulentní dáma s rozsahem
několika oktáv, trémistka
Neznámý
Pěvecký sbor
Šatnářka

První dějství

Divadelní foyer se plní lidmi jdoucími na operní představení *Kde Ústí mé?* Za obecného brebentění se v divadelní hale potkají tři muži – A, B, C. Dají se do hovoru.

Muž A – (čte s velkým zaujetím plakátovou upoutávku na operní představení v hlavní roli s Magdalénou Dopardo)

Muž B – Áááá, dobrý večír! Co vy tady?

Muž A – (s jistou dávkou nevole se otočí a dá se do hovoru) Dobrý večer, dobrý večer, vyšel jsem si za kulturou, ale to je vám asi jasné, ne? Nebo si snad myslíte, že jsem přišel počítat návštěvníky?

Muž B – Ááá, to já se jen tak ptám, hned nemusí bejt zle. A máte se?

Muž A – (nabručeně) Mám, mám!

Muž B – A co paní? Žije?

Muž A – Žije, žije.

(Divadelní zvonek zvoní poprvé)

Muž B – (nadechuje se, chce se ptát dál, přerušeno Mužem A)

Muž A – Všiml jste si, jak je ošklivá?

Muž B – (prohlíží si plakát) Mně se docela líbí, srší z ní energie. (na chvíli se odmlčí, pak dodává) Má krásné oči.

Muž A – (sarkasticky) To tedy skutečně ano.

(Za jeho zády promluví muž)

Neznámý – (mírně) Lidská malost nezná mezí! (otočí se na podpatku)

Muž A – (výbušně) Co si to dovoluujete?

Neznámý – (muže A nevnímá, s grácií odchází, za chvíli mizí v davu)

Muž A – (zrudne ponížením i vztekem) Slyšel jste toho drzouna? Co si to dovoluje?

(Na scénu vchází Muž C)

Muž C – Kohopak to tu máme? Pěkný večer vinšuju, pánové. Máte se?

Muž A – (naštvaný z předchozího výstupu) Máme, máme!

Muž B – Díkes za optání, je to fajn!

(Divadelní zvonek se rozezvoní podruhé)

Muž A – Pánové, omluvte mě, před začátkem představení bych si ještě rád zašel na toaletu!

Muž B – Ovšem, jděte! Já si zase dám jeden koňáček. (obráť se k Muži C)

Nedáte si se mnou?

Muž C – Za vaše pozvání jsem vděčen, ale špiritus mi takhle večer nedělá dobře. Raději vyhledám své místo.

(Muži se rozejdou každý jiným směrem)

(O chvíli později)

Muž B – Ááááá, co vy tady, to je mi náhoda? (sedá si na místo s číslem 16 vedle Muže C)

Muž C – Tak jaký byl špiritus?

Muž B – Dobroučkový, proto jsem si dal dva.

(Do hovoru vstupuje Muž A)

Muž A – Pánové, zřejmě je mi dnes souzena vaše společnost. Sedím vedle vás (pronese k Muži C).

Muž C – Jen pojďte, pojďte a posadte se!

Muž A – (cestou na své místo šlápne Muži C na nohu, Muž C tento fakt s grácií sobě vlastní zamlčí)

Konec prvního dějství

OPONA PADÁ DOLŮ!

Druhé dějství

(Divadelní zvonek se rozezvoní potřetí, lidé kvapně pospíchají na svá místa, za obecného šumu zhasínají světla v sále, mumlání návštěvníků ustává, představení začíná)

Magdaléna Dopardo – (zpívá, trémou se jí klepe hlas)

Ústí, Ústí, krásně zní tvé jméno,
úsilí tvé dlouho bylo pošlapáno,
ústa za tebe hovořící nedala ti šanci kvést,
teď tu možnost máš, tak kvet!

Pěvecký sbor – Ústí, Ústí, krásně zní tvé jméno!

Muž A – (šeptem k Muži C) Ta ženská neumí vůbec zpívat, klepe si jí hlas jako ratlíkovi tělo zimou. (dodává mrzutě) A já za to představení dal tolik peněz.

Muž C – Vážná hudba vyžaduje pochopení i soustředění. Vy oboje narušujete svým zbytečným mrmláním.

Muž A – No a? Stejně to za nic nestojí!

Neznámý – Pssttt! Rušíte!

Muž C – (zoufale si oddychne)

Muž A – (sedí zaražený do sedadla a poslouchá dál)

Magdaléna Dopardo – (zpívá o něco jistěji)

Historii dlouhou máš,
bomby, odsun, válku znáš!

Doba zlá je dávno pryč,
vzývej, raduj, klidně křič!

Že Ústí jméno tvé.

Pěvecký sbor – Že Ústí jméno tvé.

Muž A – Ona asi nebude až tak hrozná, poslouvejte!

Muž C – (mlčí)

Muž B – Mně se to líbí

Neznámý – Prosil jsem vás o ticho!

Magdaléna Dopardo –

Labe zurčí v nížinách,
hrad Střekov skví se v kopčinách.

V sadě městském kvete květ,
pro místní to líbivý jev.

Pěvecký sbor – Kde Ústí mé? Kde Ústí mé?

Magdaléna Dopardo (již sebevědomě) –

Ty květe, vrať Aussigu lesk, naději i slávu,
otevři příchozím náruč svou, bránu.
Chtěj, aby lidé zůstali tu s tebou
a z prachu vyzvedli tvou čest pošlapanou.
Pěvecký sbor – Chtěj, aby lidé zůstali tu s tebou!
Muž A – (plně zaujat operním představením zapomněl na své prvotní
opovržení, atmosféru v sále přiživuje mírným podupáváním nohy do
rytmu)
Muž C – (sleduje zalíbení Muže A)
Magdaléna Dopardo –
Tu myšlenku nechť drží všechen lid,
že Všebořice, Krásňák i Střekov
jsou místa, kde chce někdo žít.
A jasnější nastanou časy!
Pěvecký sbor – Ústí, to je domov můj!
(Konec představení, bouřlivý aplaus)
Konec druhého dějství
OPONA PADÁ DOLŮ!

Třetí dějství

(Lidé plni dojmů opouští sál, u šatny se tvoří fronta na kabáty, do fronty
se postaví také Muži A, B, C, za pomalého postupu směrem k šatnářce si
vyměňují své dojmy)
Muž A – (nadšeně) Pánové, to vám povím, byla úžasná. Ostatně říkal jsem to
již od začátku představení.
Muž C – Domnívám se, že máte narušenou dlouhodobou paměť, vaše
počáteční stanovisko znělo trochu jinak.
Muž A – (odpoví naštvaně) Vy určitě víte lépe, co já si myslím.
Muž C – (s ledovým klidem) Říkal jsem vám, že všechno chce svůj čas. Ach,
to zbrklé mládí.
Muž B – Nedáte si potom koňáček?
Muž A – (nahněvaný z předchozího dialogu) Dejte s tím pokoj!
Muž C – Děkuji, říkal jsem vám, že špiritus nemohu.
Šatnářka – Další! Kdo je další na řadě?
Neznámý – (podává šatnářce lístek) Já!

Muž A – (dopáleně) Ale vždyť vy jste byl až za námi! (otočí se k muži, pozná známou tvář) To jste zase vy? Nejdřív jste drzý, pak mě okřikujete a teď ještě k tomu předbíháte?

Neznámý – Ohoo, tak pán si bude hrát na slušňáka – nejdřív urážíte mou ženu, pak vyrušujete během představení a teď svým klábosením zdržujete frontu. Jděte k šípku!

Muž A – (uštěpačně) Chováte se jako děcko!

Muž B – (smířlivým hlasem) No tak pánové, nechte toho a dejte si se mnou raději koňáček. Zvu vás oba!

Neznámý – (ignoruje Muže B) Myslíte? (k Muži A)

Muž A – (odsekne) Ano!

Muž C – (k Muži B) To nedopadne dobře, vsadíte se?

Muž B – (nadechuje se k odpovědi)

Neznámý – (napřáhne ruku a Muže A uhodí)

Konec třetího dějství

OPONA PADÁ DOLŮ!

Konec představení!

Úkol č. 29, *Femme Fatale*

Anna Dlouhá (*1995) je studentkou třetího ročníku oborů český jazyk a historie na Pedagogické fakultě Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Žije v Mostě. V současnosti se věnuje zejména žurnalistice, sleduje současnou prózu. Jejím oblíbeným autorem je Karel Čapek, ten také formoval Annin citlivý přístup k poezii všedního dne, která se v jejích textech zřetelně objevuje.

Takový mráz, že si odfrkáváním zamlžil brýle. Čepice přes uši izoluje od zimy i vlnobití aut, míhajících se na čtyřproudovce.

Muž pochoduje po nábrežním chodníčku, kočárek před sebou posunuje nárazem obouruč. Přesně tak, jak to jeho žena nesnáší. Vždycky, než modrý X-lander z třetí ruky dožene, dýchne si do dlaní a zamne jimi, až zašustí.

Na krátkém klesání si stihne přihnout z lahvičky od smoothie schované v bundě.

Konečně u mostu. Projektanti se s bezbariérovostí nepárali, kočár musí vytlačit s kolečky na jednom žlábků pro bikery.

Když se stavělo, babyboom a prosociální politika „nádražáků“ byly za hranicemi fantazie ódéasáckých kádrů. Jestřábi s modrou knížkou v územní komisi vyšli kromě aut vstříc jen kultu *leisure time* bezdětných párů a singles.

Vůbec nevadí, že se zahřeje. Jen ho pár loků slivovice rozpálilo tak, že má problém udržet balanc sám, natož s kočárkem „na jedné noze“.

Nahore jak po půlmaratonu. Otře skla a obhlíží čerstvé šmouhy tagů na kovovém zábradlí. Křečovitě tahy fixou postrádají tah na branku stejně jako nedomrlé graffiti na šedém betonu.

Mladé zjevně přestávají zajímat autentické subkultury. Zato je stále zručněji vytěžují reklamní oddělení nadnárodních korporací.

Zvedne oči k načernalým kopcům středohoří. Zdvihají se nad zamrzající řekou, hromosvodem Bukovky popichují nalité mraky.

I když je manželka nekompromisně narvala do těsné kombinézy a zabořila do pěřového fusaku, mimiště sebou začne mlít už po chvilí stání.

Je jako husky, zmrznout by mě nenechal, pomyslí si muž a vyrazí za masivními ocelovými lany, pravidelně pohupuje korbou na odpružení.

„Ještě než most otevřeli,“ prohodí ke vzbouzejícímu se nenaloženoušovi, „jsem se stavbou projel na kole. Po šlapkách mi šli z obou stran němečtí ovčáci s červeným křížem na krku...“

„Fkveofááá...“

„Zamlada jsem se podobnými historkami,“ nenechá se muž přerušit zombovým žvatláním, „snažil uchvátit takzvanou literární obec. Trochu zabrala jen ta o povedeném konci mejdanu na bytě kousek od shellky,“ mávne přes most. „Vyprovázel jsem z něj čtyři štrávy – a všechny mi daly. Jednoduše se opřely o stanici s plynem. Každá o jednu stěnu, abych to upřesnil.“

„Ehfgihfííí...“

„Nuda, co...“ zasměje se muž hořce. „Objevilo se pár povrchních zájemců a nemastných neslaných kritik, které člověk zapomněl s příštím vydáním novin.“

Dorazí pod dvojici obřích pylonů. V představách architekta a tehdejších papalášů ve výšce orodovaly za volnou ruku trhu a konec dějin.

Ve smogu na kopci paneláky Kamenného vrchu plné varen pervitinu.

O kousek dál obří válce slavné Setuzy, dnes v insolenci.

Pod továrnou cihlové domy zašlé slávy. Kvůli absenci bytové politiky se do nich sestěhovaly živly, na trhu s realitami jde dnes o druhořadou komoditu. Muž si přihne z plastovky. Mimíz se za grglání, brumláni a mrmlání provrtává k světu. Radši ho vybabuší, aby se nerozeřval.

„Vidíš?“ nastaví zcepenělé nešťastnídlo dudlíkem tam, odkud vyšli.

„Mariánka,“ vyjeví kukučidlu, očima zavěšenému na sítích, chránících vlaky před šutry. „Básník by řekl, že se hrozivá kupa marienbergitu vypíná nad řekou jak splašený vraník...“

Buch!

Z majestátní hory se ozvala taková rána, až sebou kroužíla trhla.

„Čo to byuo?“ zašišlá muž. „Odpalují skrývku v kamenolomu, nebo se na střelnici cvičí na migranty? Bouchnul bezděkům ve vyrabované chatce bojler, nebo v zoo nakopnul slon krmiče? Probral se třetihorní týrex, nebo si to nechal projít hlavou zbloudilý cverkolog?“

Nakolik mu to dovoluje kombinéza, za kterou by se nemuseli stydět na Apollu 13, se žužlíza otočí a civí na pylony.

„Síla, co?“ uchechtne se muž. „Chtěli mít z ocelového monstra novodobý gotický chrám. Kritici označovali předražený most za *monumentální pomník*

porevoluční nestřídmosti, popřípadě za vytouženou erekci na křivce ekonomické a morální konjunktury.“

„Gdgg...“

„Já vím, jenom poetičtější Wikipedie... Jak šel čas, testosteron dokapával a storky od pumpy docházely, snažil jsem se resuscitovat literární dráhu takovými vyčtenostmi. Jenže zkus něčím sofistikovanějším oslnit lidi v díře mezi skalami a kopci. Jestli tu vůbec někdo žije?“ rozhlédne se teatrálně muž, div že žvanízu neupustí.

„Když se jich zeptáš, proč ještě nezdrhli, odpovídají nemlich to samé: že město ne, ale vršky kolem jsou pěkný.“

„Dgstrvblíí...“

„A já teď tahle pseudomoudra vytahuju na někoho, kdo se nemůže bránit,“ zazubí se muž na pobrekouna. „Oni se bránili dost. No – dost... Nalijme si čistého vína: vlastně mě málokdo vůbec zaznamenal. Ano, četlo mě pár lidí, ale ti splyvali s kritiky. A čo ti ňa to?“ zašklebí se na kňoura.

„Bzgrdúúú...“

„V podstatě jsi to vystihl... Táta svými extraordinárními kousky ani regionálním pábením nezaujal naprosto nikoho. A to do psaní investoval tolik času, za kolik by jiný postavil dům! Takže ten jsem nepostavil, ani strom nezasadil,“ položí muž mimino zpět do kočárku. „Tak jsem si řekl – aspoň zplodím syna!“

„Ehehééé...“

„No tebe! No tebe!“ juchá muž na výskající dítě, znovu utopené v korbě.

„Spal jsem zrovna s jednou frajerkou – tvojí mámou –, která v životě taky neměla dvakrát velký sukces,“ sune muž opět kola po ocelových čtverečkách koridoru. „Aneb jak správně podotkl Houellebecq: když lidi nevědí, co se sebou, pořídí si dítě...“ mluví tam, kde ve změti dek tuší zlobízovu hlavu. „Když odmyslím první a poslední tři měsíce, těhotenství jsme vydejchali. Mezi námi,“ mrkne na slintízu, „bylo rajcovní mít v pelechu pořád jinou váhovou kategorii...“

„První chvíle s tebou též ušly,“ pokračuje muž v nevyžádané životní bilanci. „Člověk v masomělnku přebalování, oblíkání a venčení neměl čas přemýšlet. Ale pak se to nějak ustálilo, zavedlo – a dolehly na mě chmury. Co já hergot v životě dokázal? rval jsem si vlasy. Právě že *jenom* zplodit dítě...“

„Ehehééé...“

„To je srrranda?“ miminští se muž na chechtouna. „To ti připadá jako srrranda?“

„Heuhééé...“

Muž náhle zvažní: „Naštěstí jsem se nerozhoupal k činu, který by měl pro tvůj život neblahé následky,“ zadívá se do hlubiny pod mostem.

„Jako abych začal skákat bungee nebo zkoušel podobné voloviny!“ zachechtá se. „Víš, co jsem udělal? Začal jsem zase chodit do knihovny!“ vykřikne muž.

„Kde to mimochodem,“ podotkne, „vypadá stejně, jako když jsem tam byl před pěti lety naposledy...“

„Vlastně,“ znovu se zakření, „i jako před dvaceti, kdy jsem tam byl poprvé: ženské mají pod výpůjčkou rozdělanou bonboniéru, koberec se v rozích odlepuje od podlahy, u kompů smrdí smažky a vágusové, hajzl protejká a na čtenářské výměšky svítí jediná namodralá žárovka...“

„Uaghííí...“ výskne děcko.

„Spíš smutné to je,“ pokývá muž hlavou. „V bibliotéce mě žádá bichle nespasila, uviděl jsem tam nicméně plakát, anoncuji *kurz tvůrčího psaní*. V životě jsem už zkusil leccakou zoufalost, řekl jsem si, proč bych neprubnul tuhle...“

„Vedl ho starosvětský týpek,“ pokračuje, „vyžilý, jako by mu bylo ne třicet, ale padesát, věčně s klóbrcem a bizarní hůlkou. Mudr pudr, zároveň s citem pro newspeak doby – googlil jsem si ho a zjistil, že píše pro Chili chilli,“ ušklíbne se muž.

„Hlavně má ale božskou trpělivost s lidmi,“ uznale vyšpulí rty. „Díky tomu se lekce pokaždé táhla hodku a půl, aniž by se zvrhla v sólistické blábolení podobných zoufalců jako já. Jak jsem totiž zjistil u škopku, na který jsme všichni párkrát zašli, frekventanti byli standardní ústecký výkvět: v depresi, v dluzích, před rozvodem, s Bechtěrevem, Alzheimerem a dalšími pány...“

„Agfrtvuááá...“

„No jo porád,“ protočí muž oči. „Tobě se nechce chrnět? Tak budu vyprávět dál... Dlouho jsem na kurzu nevydržel. Nicméně jsem si, kamaráde, odnesl veledůležitou poučku: že lidi očekávají od literatury *naprostou obyčejnost*. Abych tak řekl, *reprodukovanou žitou realitu*.“

Minou univerzální vysátou Novosudetku mezi třiceti a padesáti: tvář zvrásněná starostmi a zažehlená nezájmem.

„Jako tahle ordinární frajle,“ uvažuje muž, když je z doslechu. „Po vysilující deseti hodinové směně v tesku odbaví do postele haranty a předtím, než se potopí do osvobozující šesti hodinové nicoty, jenom

v županu, i když je jedna pod nulou, vystrčená z okna rychle a krátce šlukuje poslední slimku dne..."

„Áaa..."

„I tebe to bere!“ stiskne muž pevněji madlo kočárku. „Co v mých nadějích teprv takzvanýho průměrnýho čtenáře, lépe řečeno čtenářku..."

„Jednou mi po řídce navštíveném čtení,“ zkrabatí mu čelo vzpomínka, „flákla jedna ženská na stůl knížečkou čtvercového formátu s aforismy typu *Chovej cit ve svém srdci a nezhasne se slovy: Tohle se teď čte...* Měl jsem ji vyslyšet už tenkrát!"

Z mlhy se vynoří dívka-úkaz: jako by si archetyp víly, který prošel všemi filtry Photoshopu, spletl newyorské módní molo s uprsknutým koridorem pro pěší na mostě v pohraničním středoevropském městě.

Nezúčastněně projde kolem. Muž se omámeně otočí za rudým hadrem šněrovacích kozaček na vysokém podpatku.

„Měl jsem od začátku psát ciráty o tom,“ fixuje vzdalující se zadeček v strečových kalhotách, „jak si to maník v krizi středního věku šine na ústeckej nuselák, kolem něho projde holka jak lusk a on si to mezitím, co se prodere clonou parfému se šlehem ananasu a dozvukem kokosu, rozmyslí..."

„Uguhúú..."

„Ty to chápeš, že jo?“ obrátí se muž k X-landeru a dozunkne slivovici.

„V jednoduchosti je síla!“ vypálí, zvedne kočár na zadních kolech a zazubí se na krutóna.

Hned ale ohrne nos a zprudka X-lander spustí na přední.

„Nebo takový elementární čichový vjem,“ uvažuje, když to vydýchá, „to by nejspíš taky zabralo... Jak už jsem řekl, všichni čtenáři jsou čtenářky a všechny ženské v jistém věku mají dítě, nebo ho mít chtějí, i když třeba nemůžou..."

„Agahááá..."

„No jasně!“ ujistí muž kaďouše. „Vrátíme se dom a maminka tě přebalí.“

Dojedou tam, kam se před půlhodinou horko těžko vyškrábali. Muž spustí pravá kolečka do žlábků a balancuje s kočárkem ze strmých schodů.

„Himlhergot!“ láteří na bezohledné projektanty – a prázdnou smoothie lahvičku...

„Tak... že... a... bych...“ vydýchává se, když šlapě s X-landerem po nábrežním chodníčku zpět do města, „to... shrnul... Abys měl... jak se říká... poučení –“
– a muž je vyslovuje –

– ale vzunk – pohled ideálního čtenáře unáší dron, který ho vzdaluje daleko od mužova hlasu!

Marně se ohlížíš z výšky desítek, teď už stovky metrů, vidíš jen tuto scénu: ohnutá čárečka před sebou postrkuje jiný bodík, nad tím se osudově tyčí pylony mostu.

Horizontála, vertikála – tečka.

Klasika.

Bez konce, bez opony.

Úkol č. 12, Rezonovat v harfě

Jaroslav Balvín (*1981) je knihovník, spisovatel a organizátor kurzu tvůrčího psaní, z něhož vzešel tento sborník.

Tenhle příběh se stal kamarádce kamarádky jedné mé kamarádky:

„Na svojí blbost kdysi doplatila jedna holka z Ústí, co se zná s jednou mojí kamarádkou. Plánovala jít na náhrou soukromou vejšku, a protože jí její rodiče byli ochotný přispět jenom na půlku školního – škrti zasraný, své vlastní dceři nepřispějou na studium –, musela si nějak přivydělat sama. Měla hodně ráda děti a už párkrát hlídala haranty nějakým kámoškám své matky, a tak si řekla, že si vytvoří profil na hlidacky.cz.

Tahle stránka chce po hlídačkách i jejich fotku, jako aby rodiče věděli, co za člověka si to pozvou domů. Není to kvůli tomu, aby se vobludám snížila šance na výdělek, ale proto, aby rodičům domu nepřišla třeba nějaká existence s hákovým křížem vyrytým na čele. Tak ona tam teda hodila nějakou tu selfie; kozy samozřejmě zandat, nešpulit hubu, sundat vibrátor z nočního stolku, protože rodiče chtějí přece někoho slušného, víš jak. Dál do profilu napsala svůj telefon, aby jí zájemci mohli kdyžtak i zavolat. A kromě toho tam, ta kráva vydlážděná, zveřejnila i svojí adresu, asi si chtěla s fotrama od rodin posílat milostný dopisy a přirození na fotkách z polaroidu, nebo co. Fakt nevím, proč to udělala, asi jí upustili na zem, když byla malá.

No, tak si tam teda vyplnila ještě další věci, jako třeba kolik dětí je ochotná hlídat, jestli má auto, kolikrát za život měla vši – ne, dělám si prdel, to zase ne – a šla si dolů do kuchyně uvařit večeři, protože její rodiče byli zrovna na dovolený a nenavrhli jí.

Asi čtvrt hodky potom jí začal zvonit mobil, ale ona ho nemohla vzít, protože ho měla nahoře v pokoji a nechtěla odbíhat od vaření. No tak teda vařila dál, jenže někdo zase volal. Tak si teda řekla, že to je asi nějaký akutní případ, rodiče si chtějí zaparřit a nemá jim kdo pohlídat kida, takže vypnula sporák a šla nahoru.

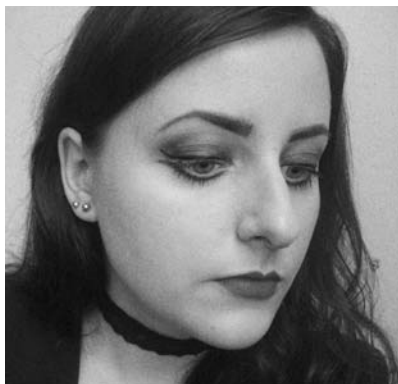
Vzala hovor, ale nikdo jí neodpovídal, slyšela jenom takovej přerývaný rychlej dech, tak to típla. Jenže to samý číslo jí začalo volat zase – přijala to znova, asi si řekla, že předtím se stala jenom nějaká chyba ve spojení. A tedka uslyšela mužskej hlas, asi to byl nějaký labil, protože koktal, a ještě k tomu cikán – není se čemu divit, když nabízela hlídání v Neštěmících. Nejdřív se jí ptal na takový ty věci, jako jestli má zkušenosti s hlídáním

předškoláků, jestli jí nevádí hlídat trochu víc zlobivějších dětí najednou... A pak se jí zeptal, jestli je ochotná hlídat i přes noc. Měla z toho člověka takovej divnej pocit, tak radši řekla, že hlídá jenom přes den. Potom bylo prej zase chvíli ticho, akorát ten chlápek dejchal čím dál tím rychlejš a hlasitějš... A v jednu chvíli utichlo i to dejchání. Vtom ale chlap do telefonu zařval: *SEŠ P-PANNA?!* Holka to okamžitě típla.

Vrátila se k vaření, snědla večeri a šla spát, i když byla teda vyklepaná jak bobek z nohavice. V noci jí probudilo takový docela hlasitý tupý kapání. Chtěla jít zkontrolovat kohoutky v koupelně, sundala ruku z postele – má takovýho malýho bišonka a ten jí často spí u postele, tak chtěla vědět, jestli tam je i teď, aby na něj nešlápla – a něco jí olízlo ruku. Řekla si, že to je ten pes a že by mu ještě v tý tmě mohla ublížit, a tak se na nějakou koupelnu vysrala a šla spát. Tohleto se jí za tu noc stalo asi třikrát.

No a teďka ráno vstane, jde do koupelny... A tam na tyči u vany visí za střevo její bišonek, vole, kompletně vykrvácenej, pod nim krve jak z hemoroidu úředníka a na zrcadle je krví napsáno *I LYDI UMNĚJ LÝZAT RUCE.*“

Úkol č. 28, *Urban Story*

Tereza Jobová (*1997) studuje Střední školu pedagogickou, hotelnictví a služeb v Lito-měřicích, obor pedagogické lyceum. Ve vol-ném čase píše, čte, sleduje filmy, poslouchá hudbu a občas něco nakreslí.

Jakub Lepší

lidi tu jsou stejný –
neradi viděj
když máš vlastní směr
když jsi trochu jinej
základ prej je
zaklopit pár piv
vopíchat holku
šlápnout do hovna
až pak vsadit sportku
nejvíc je děsí
malá holčička
co mrdá bomby
na jejich město
ukazuje
neslušný gesto
po nocích řve
no drugs!
fuckin' anarchismus!
žádný holý lebky!!!
fuck off panelákovéj anachronismus!!!
než tady s váma
radši žít v suti!
vyhodit do vzduchu
tohleto city!
až to tu bouchne
tak nikomu
nebude vadit
že ráda poslouchám
zvuk plechový vany

Úkol č. 18, V galerii ulice

Text básně byl inspirován tímto graffiti, které vzniklo v roce 2013 v rámci Graffiti Street Jamu v Průmyslové ulici v Ústí nad Labem.

Více viz <http://phatbeatz.cz/graffiti-street-jam-2013>

Jakub Lepší (*1992) nedokončil studium českého jazyka a společenských věd na Pedagogické fakultě Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, kde také žije a pracuje jako knihovník Severočeské vědecké knihovny. Zajímá se o výtvarné umění, je milovníkem divadla a hudby, rovněž aktivním kytaristou. Věnuje se především próze. Roku 2015 se umístil na třetím místě v literární soutěži Máchovou stopou vyhlašované Knihovnou K. H. Máchy v Litoměřicích s povídkou *Na věčné časy*.

Pavla Nežerková

VSÁKLO, NASÁKLO, PROSÁKLO

PROSTOUPILO

SETKÁNÍ

Cítím to. Páchnu stejně jako tohle město. Nejdřív se mi vsáкло do věcí. Kabát, svetr, triko, všechno zapáchá jak chemička. Před tím se neschováš, tomu neutečeš! Cítím, jak mnou ten smrad prostupuje, zaráývá se mi pod kůži. Mívala jsem ji hebkou, jemnou, pamatuješ? Rád jsi mě po ní hladil, dlouhé hodiny jsi nesundal své dlaně z mého těla. Teď bys ho nejspíš ani nepoznal, odkvetlo, pler mi zhrubla a šedne. Snažím se něco změnit, než zvadne docela. Nech si ten konejšivý pohled! Prosím. Víš, je to jako když na nebi krouží hejno lačných sivých holubic, které ne a ne odletět pryč. Zakrývají slunce a na město vrhají ponurý stín. Táhnou se od Střekova k Severce a jejich popelavá peříčka se snášejí do ulic. Doslova se lepí na lidi, místní už si je ani nesundávají ze svých ramenou, snad za ty roky v Ústí strávené ztratili sílu s nimi bojovat. Občas si je někdo aspoň načechrá, jiný ulízne. Ale já nechci být jako oni! Nechci být šedá. Denně tu špínu ze sebe smývám, drbu si houbou kůži ve sprše, dokud mi nezačne být znečitlivující zima. Stal se z toho můj každodenní rituál, má nutková potřeba. Jenže nepomáhá... Ne, nedotýkej se mě! Jsem na to ještě málo opilá. Navíc se sobě hnusím, je mi odporné sahat sama na sebe, tak proč bys to měl chtít ty? Připadám si jako znásilněná... Není to tvoje vina, za nic nemůžeš. To tohle město mě zneužilo, počkalo si na ten správný okamžik, strhlo ze mne šaty a pomalu mnou proniklo. Dostávalo se hlouběji a hlouběji, bylo to tak samozřejmé, jako by neexistovala žádná jiná možnost, jako by to byla ta jediná správná možnost. Otupěla jsem, počáteční bolest jsem přestala vnímat, stala se přirozenou, stala se mnou. Proto jsem teď jiná, než jakou jsi mne znal. Už se na lidi nesměju, uhýbám před nimi pohledem a hlavně nedůvěřuju jim. Zvláštní je, že tobě věřím. Proto jsem taky dnes kývla na tvé pozvání. Prozradíš mi už, jak to bylo? Je ten případ pro tvou kancelář tak důležitý, že jsi místo sebe na jednání nemohl poslat žádného koncipienta? Tak jsi to přece celé roky dělal, když jsi v předvolání zjistil,

že to budu soudit já. Nebo jsi mě chtěl vidět? Byl jsi zvědavý, jak mi sluší talár? Tenhle tvůj výraz znám. Opravdu ses chtěl podívat, jak teď vypadám, jak jsem se za těch dvanáct let změnila? Cože? Chtěl jsi zjistit, jestli tě stále ještě přitahuju? A ano, pořád to mezi námi funguje... Vnímáš to stejně jako já. Když jsem tě ráno spatřila v jednačce, bylo to, jako by mi konečně z krku někdo sundal tu ruku, která svírala čím dál víc mé hrdlo. Posledních pár měsíců kašlu, dusím se. Prý astma. Musím říct doktorovi, ať mi naordinuje tebe. Směješ se tomu? Radši nám dolij... Vždyť stačí, abych byla vedle tebe, a najednou se můžu volně nadechnout. Dokonce mám chut' dýchat! Netvrd' mi, že je to nesmysl, že je to jen dnešním počasím bez inverze, bez mlhy. Je to tebou!

Úkol č. 37, Setkání v Ústí

Pavla Nežerková (*1991) je Jičínka, absolventka Masarykovy univerzity v Brně. Pracuje v Ústí nad Labem, žije v Autokempu pod Císařem v Ostrově u Tisé, brzy se přestěhuje na Sněžník.

Dva muži spolu seděli na chladné zemi ve sklepě. Byla naprostá tma, v dále se ozývalo výhrůžné hřmění. A snad aby jim čas ubíhal rychleji, zapředli spolu tento rozhovor: „Pamatuješ si na tamtoho chlapa? No přece tamtoho. Toho Itala,“ začal ten první hlubokým hlasem. „Ano, jistě,“ odpověděl ten druhý o něco jemněji a potáhl z cigarety. Ve tmě se ale rozzářil jen oharek. „To byl ale zvláštní člověk, co?“ uchechtl se ten první. Druhému do řeči nebylo, což prvnímú evidentně nevadilo a možná byl dokonce i rád, že může bez přerušování pokračovat dál ve svém vyprávění. „Mně se od začátku nezamlouval. Mluvil tak nějak divně. Jinak. Ani německy, ani česky a možná ani italsky. Zprvu sem mu ani nerozuměl. Přišel ke mně do kanceláře a začal něco blábolit a já mu povídám, hej, vašnosto, zpomalte trochu, vůbec vám nerozumím, ale on byl celej takovej uspěchanej, možná tušil, že nemá moc času. Italskej emigrant a tady, nedává to moc smysl, muselo mu to být jasný. Tak mu povídám, tady to nepujde, musíte jít, ale on chtěl prostě tady.“

„Prý odsud pocházela jeho matka,“ přerušil prvního druhý hlasem, jako by Itala bránil.

„To je jedno. Já mu prostě řek, ať jde jít a on na to pořád jen to své *naklonit, naklonit, naklonit*. Byl jako blázen. Měl v sobě něco podobnýho šílenství, takovou tu nepřítelnost v očích, když mi ukazoval ty své plánky. Chodil za mnou každej den víc a víc nepřítelnej. Rozcuchanej... A hubenej byl, všechno na něm plandalo. A při tom vypadal tak mladě. Mohlo to s ním dopadnout úplně jinak, kdyby chtěl. Kdyby si dal říct. A mně to v té době připadalo směšný, chudák kluk. A já sem ho poslal ještě za tebou, já hlupák si myslel, že to bude něco jako žert, jenže ty ses toho chytnul.“

„V té době jsem byl hlupák spíš já,“ přerušil vyprávění druhý hlas.

„Nesmíš si to tak brát, to se stává... A něco na něm přeci jen bylo. Něco hrozně výmluvnýho, ne? A jak měl všechno promyšlený. Těch papírů, co pořád s sebou měl. Plánky a výpočty, co mu udělal nějaký inženýr z Prahy. Jak von se jmenoval. Nějaký Koněcký, Kounický...“

„Kopecký,“ opravil ho druhý hlas. „Ach tak, Kopecký. Všechny ty nálože, lana a tak. Moc složitý.“ Zdi se kolem otřásly a ve tmě zašuměla omítka, dopadající na zem. „Teď je to stejně jedno, celý město bude pryč. I s kostelem. Všecko bude pryč, takže je všecko jedno. I kdyby ten jeho plán vyšel, tak by tu z něj nic nezbylo. Možná by nakloněná věž spadla jako první, nemyslíš?“

Ve tmě se ozval šramot. Jeden z mužů se postavil a začal neklidně přecházet kolem. „Máš pravdu, mě to už taky studí.“ Další šramot, způsobený dalším vstáváním. „A... Jak to s tím vším vůbec dopadlo?“ „No co? Zatkli ho.“ „No to vím, ale ten plán se nakonec schválil, ne?“ „No to jo, ale bez něj to jaksi dál už nemělo cenu.“ „To je vlastně pravda. A za co že ho to vlastně sebrali?“ „Nemám zdání.“ „Slyšel jsem něco o tom, že to byl snad homosexuál,“ padlo nakonec obvinění a najednou se zdálo, že to bylo jádro věci, ke kterému se chtěl první muž dostat již od samotného začátku rozhovoru, protože to ho na celé záležitosti zajímalo nejvíce. „Byl ten Ital homosexuál?“ „O tom já nic nevím,“ odpověděl mu ten druhý, kterému náhle bylo znát na hlase, o kolik je mladší než jeho společník. „Ale byli jste si blízcí, ne?“ „To ano. Byli jsme přátelé.“ „Hmm,“ zaznělo trochu zklamaně. Rozhovor se stal pro staršího muže nadále nezajímavým, a jelikož šlo o člověka pohodlného, tak raději opět své objemné tělo svalil do kouta na kamennou zem.

„Nesmíte si o mně myslet nic špatného, byli jsme svým způsobem přátelé, ale on si ve skutečnosti nikoho k tělu nepouštěl,“ vysvětloval trapně mladší z mužů. Nastala krátká pauza, muž v rohu na jeho tichou promluvu nejprve nijak nezareagoval, nakonec mu ale slušnost nakazovala alespoň váhavě odpovědět: „Víte, já jsem tomu nevěřil. To jen moje žena, víte... Znáte to.“ Z jeho tónu hlasu ale čpěla náhle i jistá dávka trapnosti a také začal svému společníkovi odtažitě vykat. „Lidé toho namluví,“ přitakal druhý, ale význam jeho slov se opravdu nepromítl do zabarvení hlasu. Zněl chladně. Rozčileně si zapaloval další cigaretu opřený o stěnu tak, aby byl v co největší vzdálenosti od druhého muže v rohu, který špatně snášel, když o něm někdo nesmýšlel dobře. „No víš, to bylo tak,“ přešel znovu do úrovně tykání. „Moje žena má sestru. O dost mladší sestru. Hezká holka, ale né moc chytrá. No a ona v té době byla něco jako bytná a úplně náhodou u ní zrovna bydlel ten Ital,“ začal zevrubně vysvětlovat, „a ona říkala, že když zkoušela...“ „Myslím, že to nemusím vědět,“ přerušil ho druhý podrážděně. „Asi půjdu ven, myslím, že už je tam klid,“ dodal nakonec. „Neblbni už, víš, že já to nemyslel nijak špatně, tak nemá cenu dělat něco unáhleného.“ Než ale stihl

větu dokončit, byl už sám. Jeho společník vyběhl z místnosti po kamenných schůdcích a dřevěný padací poklop po něm zůstal otevřený, takže jím dovnitř padalo váhavé ranní světlo.

V pološeru a ve zvrženém prachu nejistě u schůdků přešlapovala zavalitá postava. Napadlo ho, že by měl jít za ním, jinak že bude vypadat poněkud zbaběle a možná i hloupě. Ale pak se uklidnil, že tam venku přece nemůže být nikdo z jeho blízkých, jeho žena i s dětmi nedávno odjela na venkov za rodiči. A je přeci jen unavený z probdělé noci a bude určitě lepší se ještě na chvíli uvelebit v rohu zabalený do teplého pláště. Venku by se mu ještě mohlo něco stát, s touto myšlenkou muž na chladné zemi usnul.

Trvalo ještě dlouhý čas, než byly sutiny z poničeného města odstraněny. Zdálo se, že nálet se soustředil na železnici, která bohužel procházela samotným středem města, a tam byla tedy škoda asi největší. Muž se ženou se procházeli po zničeném městě a se zvrácenou fascinací si prohlíželi zbytky ulic, které tak dobře dříve znali. Byl to ten samý muž, co ještě nedávno spal ukrytý ve sklepě podniku, kde pracoval. Teď byl ale upravený a spokojený. Katastrofa se ho nijak nedotkla a se svou ženou po boku nabyl opět sebejistoty. Žena se vedle něj spokojeně kolébala a celkem úspěšně si podržela patřičný výraz naprostého údivu a zděšení. Něco svému manželovi živě německy povídala, ten jí ale příliš neposlouchal. Byl zvyklý občas její neutichající tok řeči vytěšňovat. Muž zpozorněl, až když mimoděk zachytil jedno jméno. Zeptal se své ženy na to, co říkala. Ona mu odpověděla, že toho podivínského muže, který s ním dříve před válkou pracoval na úradě, zasypala nějaká sut a jak že je to smutné, že byl ještě mladý. I na jejího muže přišla lítost, ale ta opravdová. Snad poprvé v životě se zastyděl za své hloupé řeči. Nedal ale na sobě nic znát a kráčel se svou ženou dál. Dál do středu města, kde stál kostel. Byl stále na svém místě navzdory tomu, že nic z budov kolem něj skoro nezbylo. Pod věží stálo několik rozčilených lidí ukazujících na ni. Spadne? Možná se bude muset nakonec strhnout... „Udělalo by mu to radost,“ pomyslel si muž, když hleděl na věž vychýlenou ze své osy.

Úkol č. 24, Šikmý boží prst

Hana Hroudová (*1995) je studentkou oborů český jazyk a historie na Pedagogické fakultě Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Již po delší čas se věnuje psaní kratších próz. V roce 2013 s jednou z nich zvítězila v literární soutěži Máchovou stopou vyhlašované Knihovnou K. H. Máchy v Litoměřicích.

Vysílen dobou neustálých bojů opírám mušketu o dřevěný stůl a ulehám do postele, nohy zkřivené únavou jsem nebyl schopný ani vyzout z bot. Dešťové kapky vytrvale bubnují do střechy vojenského stanu.

„Napoleon vyhrál v bitvě u Drážďan,“ řekl Damián. „Porazil spojeneckou armádu, asi se nám to nevyhne,“ dodal.

„Už se to ke mně doneslo a ty spi, ať nabereš síly,“ řekl jsem mladíkovi sotva osmnáctiletému.

Ráno mě vzbudila rána, Damián zakopl o mou zbraň a ta se neohrabaně svezla na zem spolu s ním. „Promiň,“ sykl.

„Nic se neděje, ve službách boje není čas vyspávat,“ odvětil jsem. Vyšel jsem ze stanu a už tam na mě čekal generál. „Spojenci se střetli s Francouzi u Chlumce,“ rozespalého mě informoval generál. „Boje se nevyhnuly ani okolnímu Přestanovu, Žandovu nebo Chabařovicím. Ústí je pořád v obležení francouzských vojáků, zajali městskou radu a čerpají zásoby města,“ pokračoval generál.

„Generále, generále,“ přiběhl udýchaný Damián. „Ráno se v údolí Labe střílelo,“ prudce vydechl.

„Fridrichu Jordáne, vezměte si posily a vydejte se do Ústí, Francouzi u Chlumce už slábnou, věřím ve vítězství spojeneckých armád,“ řekl rozhodně generál. Vydal jsem se tedy na pomoc obsazenému městu. Už zdaleky slyšíme výkřiky žen a pláč dětí. Blížíme se k městským branám Ústí nad Labem, jehož tvář byla změněna nejednou bitvou. Napoleonské tažení připravilo městu další krvavou zkoušku a vsadilo několik nelítostných ran.

Na prahu vstupu do města vidím tři desítky vojáků ve francouzských uniformách. „Chystají se zapálit město,“ křičí postarší sedlák a v tu chvíli dostane ránu do zátylku zapálenou loučí od vojáka v zablácené uniformě. Rozběhl jsem se nekontrolovaně vstříc ohroženému městu, kde se mým osudem stala odražená zrezivělá kulka z pušky demoralizovaného francouzského vojáka, těšícího se z další oběti napoleonských bitev. Nedržel zbraň ani v obou rukou. Podnapilý voják zkusil své štěstí ve jménu mého

neštěstí. S pořezaným a zaníceným ukazovákem a úšklebkem ve tváři stiskne spoušť, křesací zámek udeří do ocilky, jiskra zapálí střelný prach a kulka opouští chladné útroby drážkované hlavně.

Slyším výkřik a bezprostředně za ním výstřel, vidím sklíčené výrazy, výkřiky rezonují spolu s výstřelem, ale oprýskaná zeď ústecké městské hradby pro kulku sestrojenou za účelem zabít není vyhovujícím cílem, odráží se a míří ke mně. Proráží vlhký vzduch srpnového pozdního odpoledne a nachází zalíbení uvnitř mého bojem unaveného těla. Nejdřív poškodí mou vojenskou uniformu a pak proletí branou mé světlé kůže, kterou jsem kdysi tak rád vystavoval slunečním paprskům. Poté mi kulka za doprovodu velké bolesti roztříští hrudní kost a její úlomky se jako hvězdný prach rozprostrou do mé tkáně. Kulka mi ještě ze svých posledních sil prošpikuje pravou plíci a zpřetrhá cévy. Plíce se mi začínají zalévat krví, dusím se. V krku mi jako knedlík uvízlo zvolání „Bůh mě ochraňuj.“

Vždycky jsem se smrti bál, ale teď ji vítám. Voják je zvyklý bojovat v šiku, ale umírat už musí sám. Oči mám pořád dokořán otevřené, kolem vidím pobíhat osoby, které nepoznávám. V dálce utíkají francouzští vojáci – bitva končí a já se zde v potu tváře a padlý na kolena svíjím v bolestivé agónii. Kulka si v tichosti přivlastňuje moje tělo. Padám na prašnou zem, cítím ránu do čela a mým paralyzovaným tělem se rozlévá chlad. Nejdřív mi chladnou ruce a nohy. Cítím, jak se na mém studeném těle rozlévá z rány horká krev.

Neměl by se umírajícímu před smrtí promítnout v rychlosti celý život jako na dlani? Jsem nedočkavým divákem světlých a radostných chvil svého života, ale nic takového nepřichází. Plíce mám zalité krví, která se dere ústy ven, pomalu ztrácím vědomí, zavírám oči a smrt objímá mé chladnoucí tělo do své hřejivé náruče. Na procházku vzpomínkami už není čas, umírám, světe, umírám... A odražená kulka, která neměla ani plnou rychlost, postupně chladne s mým mrtvým tělem.

Úkol č. 6, Dragoun Jordán

Markéta Flochová (*1990) vystudovala politologii na Masarykově univerzitě v Brně, nyní žije a pracuje v rodném Ústí nad Labem. Ráda čte, cestuje, fotí a ve volném čase i píše do šuplíku. Má ráda fialovou barvu a vůni vanilky.

Život první

Zpoza rohu, nikým nezpozorován, vidím sebe sama, jak zkoumavě hledím do zrcadla, jak uchopuji štětec a ještě ne zcela jistými tahy črtám měkké, takřka něžně dívčí rysy své chlapecké tváře. Stojím v otcově ateliéru, blíží se večer a vše uvnitř zalévá zlatavé světlo, dopadající sem skrze několik velkých oken. Slábnoucí sluneční paprsky právě osvětlily řadu bílých plátén, krčících se v rohu a čekajících na své využití. Pak dále pokračují ve své pouti přes rozličné výjevy na již hotových dílech, jejichž autory jsou můj otec, sestra, otcovi žáci či já sám. Na zemi se povalují hadříky nasáklé zaschlými i ještě čerstvými barvami, použité tuby, štětce a další malířské potřeby. Různobarevné cákance na zemi tvoří jakési abstraktní dílo, na něž si svět umění ještě nějaké to století musí počkat.

Pohled mi doputoval po cestě ateliérem zpět na můj odraz v zrcadle olemovaném starým pečlivě vyřezávaným rámem. Opět pozvedám svůj štětec a temně hnědou barvou dávám svému portrétovanému já dar zraku. Ty oči jsou velké, mandlové a zračí se v nich mnoho protichůdných emocí spjatých nejen s dospíváním, ale i s očekáváním nejisté budoucnosti. Pozoruji své mladé, ještě nedospělé já, jak se snaží vdechnout neživým svým očím všechny tyto emoce. Touha, nejistota, hrdost, strach, odhodlání. To vše a ještě mnohem více se v nich mísí. Následně namaluji tmavě hnědé obočí, potom nos, široký, rovný, s lehce přizvednutou špičkou, smyslně vykrojené plné rty, ústa lehce pootevřená a konečně roztomilý, ještě dětský dolíček na bradě, která je trochu kulatá a nevýrazná, ale již průbojně vysunutá vpřed.

Poodstoupím od plátna, přemýšlivě se na ně zahledím a pak se mi v koutcích mihne spokojený úsměv. Jsem přesvědčen, že je vše na dobré cestě. Přistoupím opět blíž, štětec namočím tentokrát do oříškové hnědi a něžnými pohyby lemuji svou tvář na obraze vlnami lesklých, na temeni pěšinkou rozdělených vlasů volně se rozprostírajících až po ramena. Kadeře se rozprostírají po ramenou kabátce barvy hořčice, čtyři horní knoflíky, rebelsky rozepnuty, dávají spatřit běloskvoucí košili s bohémsky povolenou

vázankou. Zálibně se dívám na svůj autoportrét a v hlavě mi běží všemožná očekávání věcí příštích.

Život druhý

Opatrně pootevírám dveře do ateliéru svého dospělého já. Spatřím se, jak opět stojím u zrcadla a upřeně do něj hledím. Vše se zdá neměnné, ale ten mladíček z mého prvního života už je nenávratně pryč. Díky všem těm autoportrétům znám svůj obličej do nejmenších detailů. S trochou hořkosti беру do ruky štětec a ve chvíli, kdy se štětiny dotknou plátna, začínají tvořit obličej již ne tak oválný a baculatý. Štětec musí změnit svou trajektorii a tvář se nechat trochu propadnout, bradu zešpičatět. Oči mám stále stejně temně hnědé a hluboké, ale jejich okolí již lemují vrásky a víčka jsou už poněkud povislá. I díky nim se můj pohled stal více zádumčivým, nešťastným, jaksi nepřítomným a plným smutku a deziluze. Pod oči musím přimalovat trochu tmavě šedých stínů a ke kořeni nosu načrtnout dvě hluboké rýhy, které vznikly tím, jak bezděčně krčím nos při hlubokém tvůrčím soustředění. „Nu, není to moc povzbudivý pohled,“ pomyslím si a sáhnu po sklence s červeným vínem, nejvěrnější to milence každého umělce.

Po nezbytném osvěžení se vracím k plátnu. Zahledím se opět do zrcadla a moje ruka počíná dvěma dlouhými tahy rýsovat již poněkud užší nos, hluboké nosoretní rýhy a ústa, která jsou stále krásně vykrojená a plná. Šedavá barva na lících, bradě a kolem rtů ztvární rašící strniště, které zakrývá onen kdysi roztomilý dolíček.

Vlasy mi ztmavly a prořídly, již nejsou rozděleny pečlivou pěšinkou vprostřed temene, ale volně sčesané dozadu, odhalují přitom ustupující čelo. Nevlní se již k ramenům, ale končí kdesi pod ušima a spíš než upraveným dojmem působí rozevlátě, nedbale, ba možná i neudržovaně. Oblečen jsem v o několik čísel větší šedý plášť, ve kterém se poněkud ztrácím. Ten celému obrazu vlastně dominuje. Masu světle sivé barvy rozbíjí pečlivě uvázaný karmínově červený šátek, který jediný dodává mému vzhledu nádech elegance.

Život třetí

Ve chvíli, kdy opouštím své dospělé já, mi není lehké. Víím, dokázal jsem toho v životě mnoho. Můj umělecký i soukromý život byl bohatý a plodný. Ale přesto – jako bych ze své bytosti, ze svého člověčenství vyzařoval jakési zklamání nad nenaplněním svého vnitřního očekávání. Ale to se již do ztemnělé komůrky šourá představitel mého třetího života – mé stařecké já.

Pomalými kroky a opírajíc se o hůlku dojdou až k plátnu před zrcadlem. Pohladím plátno vrásčitou rukou plnou stařeckých skvrn a projede mnou zvláštní záchvěv hřejivého tepla. Toto byl celý můj život. Mé ruce tvořily portréty, autoportréty i sakrální malby. Mé oči viděly architektonické skvosty dalekých a cizokrajných zemí a měst, krásu rozličných dívek a žen, ale i mužů, zvířat, krajin, věcí. Mé uši slyšely radost, bolest i žal, lásku, krásu a harmonii, a to v mnoha řečech cizích i mně blízkých. Srdce mé milovalo, nenávidělo, doufalo, trápilo se, jávalo i pukalo, ale nikdy nepřestalo patřit barvám a štětcům a kráse všeho, co nás obklopuje.

Zkusil jsem vzít do ruky štětec, byl bych rád ještě namaloval svůj poslední autoportrét, zachytil řídké bílošedé rozevláté vlasy, zešedlé obočí i vousy, prohloubené rýhy v obličejí a vějíře vrásek kolem očí. Ale hlavně jsem chtěl zachytit naposledy je – své oči. Stejně jako před desítkami let, kdy se na sebe dívaly do zrcadla poprvé. Temně hnědé a bystré jako tehdy, jen smutnější a unavenější. Štětec mi ale vypadl z chvějící se ruky.

Chtěl jsem se pro něj sehnout a při tom jsem zavadil očima o zrcadlo. Ztuhl jsem uprostřed pohybu. Vedle mého odrazu po levici stálo mé mladé já, po pravici mé dospělé já. Obě se usmívala. Aniž by se jejich rty pohnuly, slyšel jsem, jak ke mně promlouvají. Kolem uší mi znovu kroužil celý život a přes všechnen ten neidentifikovatelný šum slov a zvuků ke mně pronikla slova díky všech těch, kterým mé obrazy změnily život, zušlechtily duši. Po tváři se mi rozlil vyrovnaný úsměv, když jsem usínal navždy. A tehdy začal můj Čtvrtý život...

Úkol č. 27, *Camera obscura* podle Mengse

Petra Dosedlová (*1985) se narodila a žije v Ústí nad Labem, vystudovala gymnázium a vysokou školu pedagogického směru. V současnosti se věnuje především fotografování a tvůrčímu psaní, ale těší ji i knihy, kinematografie a hudba.

Robert Komínek

SLADKÝ VIRTUÓZ

Jmenuji se Felix Baltazar. Je mi sedmatřicet let. Povím vám jeden příběh, ale musím si pospíšit. Vím o té nejšilenější věci ze všech nejšilenějších, o té, které se člověk nejvíc bojí, ani si to nepřipouští. Panebože, proč jsem ho jen potkal. Cítil jsem nutkání nikam nechodit a zůstat doma a nadále se užírat skličující samotou. Manželka mě po desetiletém manželství opustila s mým nejlepším kamarádem. Poslední dobou jsem se cítil osamělý, a tak jsem pozvání nakonec přijal. Jednoduše vím jak, ale nevím kdy a kde, a to mě nutí k šílenství. Tak budu vyprávět hezky od začátku.

Jednoho podzimního rána nasyceného mlhou jsem pospíchal rušnou ulicí do práce. Ve chvíli, kdy jsem chtěl přecházet na druhou stranu ulice, mě zastavil usmívající se muž. Nejprve jsem netušil, kdo to je, ale po chvíli přemýšlení jsem poznal kamaráda z dětství Bohdana. Vypadal oproti mně velmi udržovaně a především z něj vyzařovala dobrá nálada.

„Ahoj Felixi, jak se máš, ty jeden chlape? Pěkně dlouho jsme se neviděli,“ zvolal na mě přátelským hlasem.

„Mám se celkem fajn, ale pospíchám do práce, trochu jsem se opozdil,“ řekl jsem poněkud příškrčeně.

„Musíme někdy někam zajít, třeba na pivo, nebo nechceš jít se mnou zítra na koncert?“ Se širokým úsměvem sáhl do pravé kapsy svého saka a vytáhl dvě vstupenky. Udivovala mě ta jeho dobrá nálada a živočišná bezprostřednost, s jakou vystupoval. Dlouho jsme se neviděli, a on mě hned zve na koncert?

„Ne, díky, už něco mám,“ řekl jsem odtažitě. Mám svých starostí dost, pomyslel jsem si.

„No nevádí, kdyby sis to rozmyslel, tak tady máš jeden lístek. Dneska večer bude v centru vystupovat jeden z nejlepších kytarových virtuózů na světě.“ Ačkoliv jsem neměl zájem, tak mě nějaká vyšší síla či moc donutila vzít vstupenku do ruky. Pár sekund jsem jen tak stál a díval se na tu překrásnou vstupenku, tištěnou na lesklém černém papíře, kde bylo napsáno zlatým trpytivým písmem jméno virtuóza. Mezitím Bohdan zmizel, jako kdyby se propadl do země.

Zbytek dne se nic závažného nestalo, asi by vás nezajímalo, jak moc jsem se nudil v práci nebo jak jsem se nepohodl ohledně poslední zakázky se šéfem. Avšak jedna věc mě pořád nemohla nechat klidným. Při každé malé příležitosti jsem vytáhl darovanou vstupenku a jen tak si ji prohlížel, byla opravdu fascinující. V tu chvíli ve mně začala převládat touha a zvědavost. Zkrátka rozhodl jsem se pozvání od Bohdana přijmout.

Navečer jsem se oholil, oblékl si kalhoty, košili a zadíval se sám na sebe do zrcadla. Všiml jsem si dalších šedin a dalších vrásek. Bohužel stárnu. Čas utíká příliš rychle a nejde zastavit. Nemám žádný smysl života. Trápím se a tím víc se začínám stahovat do sebe. Sny, které jsem měl v dětství, se mi rozplynuly a zbyla jen tvrdá skořápka.

„No nic, budu muset jít, ať stihnu představení, začínám se docela těšit.

Snad to předčí mé očekávání,“ řekl jsem si sám pro sebe.

Překvapení na mě čekalo před budovou, kde se mělo konat vystoupení. Už zdálky jsem spatřil mávajícího Bohdana. Nečekal jsem, že na mě bude čekat. Jako kdyby předem věděl, že pozvání přijmu. Měl na sobě elegantní oblek. Nebylo možno si ho ani jinak představit než dobře oblečeného.

Vstoupili jsme společně do rozlehlé spoře osvětlené místnosti, plné elegantně vyhlížejících lidí. Někteří stáli v zadní části u baru a popíjeli svůj drink. Jiní seděli na kožených pohovkách, které byly nepravidelně rozmístěny po místnosti. Zvláštní byly barevné bizarní kresby na zdech. Podivné klikyháky nebo tak něco. Z reproduktorů se linula příjemná libozvučná hudba.

„Už je čas, jdeme,“ řekl Bohdan. Vůbec jsem ho nepoznával, byl zamlklý a soustředěný.

Po nezbytné kontrole vstupenek nás pán ve fraku usadil na příslušná místa. Pozoroval jsem ostatní posluchače, jak upřeně sledují pódium, na kterém bude za moment vystupovat kytarový virtuóz. Vzduch byl plný napětí a očekávání. Za pár minut to vše začalo. Na pódiu se objevil dlouhohlasý mírně prošedivělý kytarista urostlé postavy. Měl na sobě elegantně střižené šaty, ostře řezané rysy ve tváři a tmavé jiskrné oči s uhrančivým pohledem. V ruce držel nádhernou kytaru ebenové barvy. Vzápětí na ni začal hrát. Byl opravdu nejlepší z nejlepších. Každý tón, každý akord, každé trsání ve mně vyvolávaly neskutečné emoční pocity a mrazení v zádech. Cítil jsem, jako kdybych upadal do transu. Pak přišla ta chvíle. Chvíle, na kterou nikdy nezapomenu. Chvíle, která se mi stala osudnou. Cítil jsem se malátný, zavíraly se mi oči. Jakoby v dáli jsem slyšel tu ďábelskou hudbu. V tom

okamžiku jsem úplně ztratil pojem prostoru a času. Zničehonic jsem upadl do zvláštního stavu polosnění. Chvilé strachu. Jen čepel nože, která se do mě několikrát za sebou zabodla. Zmocnila se mě panická úzkost. Pak už nic, vůbec nic. Uviděl jsem svou smrt. Otevřel jsem oči a jen letmo zahlédl virtuóza opouštět pódium. Nemohl jsem pořádně popadnout dech, nemohl jsem promluvit ani se jakkoliv pohnout. Bohdan seděl vedle mě bílý jak křída. Najednou všichni ve spěchu odcházeli. Viděl jsem v jejich očích jen paniku, zděšení, úzkost a strach. Bohdan vedle mě už nebyl. Pak už jsem ho nikdy neviděl. Povedlo se mi zvednout se ze židle, avšak ihned se mi začala motat hlava. Prodíral jsem se davem a stále rychlejším krokem jsem se odebral ven na vzduch. Už to bylo lepší, mnohem lepší, ale ten pocit ve mně byl. Věděl jsem, že všechno, co jsem viděl, byla pravda. Celý zpocený a plný hrůzy jsem utíkal nejbližší cestou domů, neohlížel jsem se za sebe, nedíval jsem se na nikoho ani na nic. Když jsem dorazil do domu, byl jsem naprosto vyčerpaný. Světlo na chodbě nešlo rozsvítit.

„Sakra, proč musím bydlet až nahoře?“ zaklel jsem.

Začal jsem stoupat po schodech, šlo to pomalu. Poslední úsek byl pro mě naprostým utrpením. V černé tmě jsem šmátral rukou po stěně a hledal klíčovou díрку. Konečně se mi podařilo odemknout a vejít do dveří.

Urychleně jsem zamkl a přistrčil skříň ke dveřím. Byl jsem příliš rozrušený. Nemohl jsem usnout. V hlavě se mi motaly všemožné myšlenky, nemohl jsem se jich zbavit. Byly jako červi, kteří se mi zarývají pod kůži.

Celý byt je prosycen pachem, přecpán špínou a nepořádkem. Uprostřed toho všeho sedím já, Felix Baltazar. Panuje zde tak intenzivní ticho, že mi zní v uších monotónní hučení. Trápí mě nespavost. Často slyším hlasy a podivné zvuky. Bojím se vyjít ven na ulici, záměrně se vyhýbám lidem. Neustále cítím blízko sebe někoho připraveného mi ublížit. Jen představa samotné smrti mě dohání k šílenství. Každý nový den je pro mě zázrakem, že stále žiji, avšak moje samota a duševní stav se neustále prohlubují. Už je to přesně jeden rok a jeden den od chvíle, co jsem navštívil vystoupení kytarového virtuóza. Byl to snad sám ďábel, nebo vyslanec samotného ďábla? Možná chtěl, aby pár vyvolených vědělo, jakým způsobem zemrou. Ale stejně nevíme, kdy a kde.

Úkol č. 33, Bez zavírací hodiny

*Robert Komínek (*1980) žije s rodinou v Krupce. Milovník jazzu a vážné hudby, hudebník a skladatel, vášnivý sportovec, aktivní hráč ragby.*

Primární

- Daňhelka, Jiří: *Husitské písně* (Praha 1952)
 Havránek, Zdeněk – Novák, Michal: *Poznej Ústí nad Labem s Labskou královnou* (Ústí nad Labem 2012)
 Jirásek, Alois: *Staré pověsti české* (Praha 1988)
 Rohan, Bedřich: *Ústecký šoulet* (Ústí nad Labem 2000)
 Šosvald, Jiří: *Jó tenkrát v Ústí* (Ústí nad Labem 1999)

Sekundární

- Borská, Helena: *Poznámky k historii města Ústí nad Labem a okolí: původní seriál na pokračování v podnikových novinách My z chemie z let 1998–2003* (Ústí nad Labem 2005)
 Cvrková, Marta: *Ústí nad Labem město* (Ústí nad Labem 2001)
 Czesany, David (ed.): *30 let Činoherního studia* (Ústí nad Labem 2002)
 Fedorovič, Tomáš: *Historie židovské komunity v Ústí nad Labem* (Ústí nad Labem 2005)
 Grisa, Ivan: *Ústecká uličnice: vývoj názvů ulic, náměstí a ostatních veřejných prostranství v Ústí nad Labem* (Ústí nad Labem 1998)
 Honsová, Veronika: *Mattoni 1/2Maraton Ústí nad Labem*, in: *Nové ústecké přehledy*, roč. 16/2013, s. 40–41
 Huňáček, Václav: *Původ zeměpisných jmen: etymologický slovník 1 000 vlastních jmen zemí, měst a přírodních objektů z celého světa* (Praha 1976)
 Jakoubek, Marek: *Romové – konec (ne)jednoho mýtu* (Praha 2004)
 Janeček, Petr: *Černá sanitka a jiné děsivé příběhy. Současné pověsti a fámy v České republice* (Praha 2006)
 Janeček, Petr: *Černá sanitka. Druhá žeň: pérák, ukradená ledvina a jiné pověsti* (Praha 2007)
 Janeček, Petr: *Černá sanitka. Třikrát a dost: mytologie pro 21. století* (Praha 2009)
 Janečková, Kristýna: *Hrad Střekov: perla nad Labem* (Ústí nad Labem 2012)
 Jedlička, David: *Kresba, malba, graffiti* [elektronický zdroj] (Olomouc 2012)
 Kaiserová, Kristýna (ed.): *Dějiny města Ústí nad Labem* (Ústí nad Labem 1995)
 Karbusický, Vladimír: *Báje, mýty, dějiny: nejstarší české pověsti v kontextu evropské kultury* (Praha 1995)
 Kovařík, Petr – Frajerová, Blanka: *Putování s knihou: místopis české prózy* (Praha 2013)

- Krsek, Martin (ed.): *100 let od Lumpeparku k moderní zoologické zahradě 1908–2008* (Ústí nad Labem 2008)
- Krsek, Martin: *Ústecká NEJ* (Ústí nad Labem 2007)
- Krsek, Martin: *Ústí nad Labem* (Praha – Litomyšl 2011)
- Luffer, Jan: *Katalog českých démonologických pověstí* (Praha 2014)
- Lukeš, Zdeněk: *Josef Gočár* (Praha 2010)
- Mikulka, Lumír: *Jaroslav Foglar: stručný životopis a základní bibliografie* (Ostrava 1990)
- Okurka, Tomáš (ed.): *Zapomenutí hrdinové. Němečtí odpůrci nacismu v českých zemích. Vergessene Helden. Deutsche NS-Gegner in den böhmischen Ländern* (Ústí nad Labem 2008)
- Radvanovský, Zdeněk: *20 let UJEP. K 20. výročí založení Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem* (Ústí nad Labem 2011)
- Schováňková, Lída (ed.): *Činoherní studio, scéna SD Ústí nad Labem: dvacet let* (Ústí nad Labem 1992)
- Stejskal, Martin: *Labyrintem míst klatých: přízračnou krajinou českých zemí* (Praha 2011)
- Střekovské matky*, z. s., <https://www.facebook.com/St%C5%99ekovsk%C3%A9-matky-z-s-1639087429755074/?fref=nf&pnref=story> [citováno 26. 10. 2016]
- Špaček, Petr: *Pohled do historie. Královské svobodné město Ústí nad Labem. Ein Rückblick in die Geschichte. Königliche freie Stadt Aussig a. E.* (Ústí nad Labem 2000)
- Šulěř, Petr: *Romové. Tradice a současnost* (Brno 1999)
- Taubmann, Josef Alfred: *Střekov a okolí: historicky a myticky* (Ústí nad Labem 2014)
- Železná, Eva: *Sto let ústeckého divadla 1909–2009* (Ústí nad Labem 2009)

A

Albrecht Pyšný, markrabě
míšeňský, 19

B

Barbarossa Fridrich, císař Svaté
říše římské, 19
Bedřich, český kníže, 19
Bohdalová Jiřina, herečka, 60

D

Dietrich Marlene, herečka, 57

E

Erben Karel Jaromír, básník
a slavista, 52

F

Foglar Jaroslav, spisovatel románů
pro mládež, 33
Fridrich Bojovný, saský vévoda, 31

G

Gočár Josef, architekt, 26
Goethe Johann Wolfgang, básník, 32
Grossman Jan, režisér, 60

H

Houra Miroslav, výtvarník, 46

J

Jirásek Alois, spisovatel, 51
Jordán Fridrich, rakouský dragoun, 20

K

Kačer Jan, režisér a herec, 60
Konrád Ota, markrabě moravský
a kníže český, 19
Koucký Roman, architekt, 28

L

Libuše, bájná kněžna, 51
Liška Pavel, herec, 60
Lumpe Heinrich, podnikatel, 45

M

Mácha Karel Hynek, básník, 32
Mengs Anton Rafael, malíř, 53
Mocker Josef, architekt, 47
Moritz, lachtan, 45

N

Napoleon Bonaparte, vojevůdce
a státník, 20

P

Páral Vladimír, spisovatel, 34
Preiss Viktor, herec, 60
Přemysl, bájný kníže, 51
Přemyslovci, knížecí a královský
rod, 19
Přeučil Jan, herec, 60
Purkyně Jan Evangelista, vědec
a národní buditel, 37

S

Seiber Rudolf, filmový producent, 57
Schorm Evald, režisér, 60

W

Wagner Richard, skladatel, 32

Ž

Žofie, markraběnka míšeňská, 19

A

aktuálnost uměleckého textu, 40
alternativní kultura, 65
analytičnost tvůrčí, 43
animozity sociální, 16, 58
antifašismus, 58
architextualita, 68
atmosféra, 34
autobiografická rovina, 71

B

bajka, 59
balada, 52
balet, 68
bombardování, 22, 27

Č

čas fikční, 27
česko-německé vztahy v regionu, 14, 27
členění fikce horizontální, 65
črta, 65, 73
čtvrti města, 33

D

dějiny města, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 27, 31, 47, 58, 59
démonologie, 52
detail: historický, 20; typizační, 15
detail realistický, 65
dialog, 14
divadelní scéna experimentální, 60
dokončení textu, 51, 67
dokumentární funkce, 72
dramatizace, 14, 15
dramaturgie projevu, 60

E

emocionální rovina fikce, 43, 73
epizoda dějová, 51, 71
etika tvorby, 16, 26, 59
etymologie jména, 13
European Steel Design Awards, 28

F

fabule, 52
femme fatale, 57
fokalizace vypravěče, 19, 60
frazologie, 59
funkcionalismus, 26

G

graffiti, 38

H

hlasy vystupující ve fikci, 58

CH

charakteristika, 46
charakteristika nepřímá, 15, 31
charakterizace, 15, 37; imaginativní, 26

I

industrializace, 15, 43
inspirace, 25, 27, 28, 33, 39, 45, 53, 66, 72, 73
interpretace, 15, 21, 38, 46, 47, 53
intertextualita, 31, 34, 51, 52

J

jméno postavy, 31

K

koláž textová, 66
kombinace motivů, 21, 43
komparace tvůrčí, 31
kompozice textu, 74

konfrontace tvůrčí, 25
kulisa pro fikční děj, 28

L

literární zpracování, 31
lodní doprava, 21

M

mapa námětová, 25
médiu zpravodajská, 54
monolog vnitřní, 22, 58
motiv, 43
multikulturní vlivy, 38, 59
mytologie, 51

N

námět, 20, 22
novela s tajemstvím, 74

O

občanská iniciativa, 40
obrazy básnické, 34
opera, 68

P

personifikace, 32, 40
podnět tvůrčí, 40
pojmenování, 13, 31, 46
pojmová mapa, 13
postava, 14, 16, 20, 21, 22, 34, 37, 57
pověst, 51
povídka, 20
poznámkový aparát, 15, 22
pozorování tvůrčí, 33, 37, 46, 54, 60, 65
problematika národnostní, 14
prostor fikční, 25, 26
předloha literární, 31

R

recepce umění, 43
redefinice, 74

redefinice námětu, 39
reflexe kritická, 16
Romové, 59

Ř

řeč postavy, 37

S

situace fikční, 14, 16, 19, 21
smyslové vnímání, 45
sport, 39
stylizace reality, 20, 22
stylizace tvůrčí, 60
symbolika, 32, 57
syntetičnost tvůrčí, 43
systém postav fikčního světa, 14, 19, 33

T

tvoření: skupinové, 22
typizace, 15, 57

U

univerzita, 37
Urban Story, 54
urbanistická podoba města, 26, 27, 28, 38, 46, 72

V

variací, 19
věrohodnost fikční, 21, 33
vrstva lexikální uměleckého textu, 37
vyjádření lyrické, 34
vypravěč, 71

Z

zaniklé obce, 27
zeměpisná poloha města, 14, 21, 25, 32
zkratka tvůrčí, 14, 16, 73
znaky vnější fikčních motivů, 15
zoologická zahrada, 45
zpracování literární, 38, 39

Projekt LALIA (Labská literární akademie), seminář tvůrčího psaní pro zájemce z řad veřejnosti, podporuje talentované osobnosti, které chtějí působit v literární oblasti. Semináře pořádané v roce 2016 v Severočeské vědecké knihovně Ústí nad Labem navštěvovalo přibližně třicet zájemců, kteří chtějí rozvíjet své tvůrčí schopnosti a odhalit svůj umělecký a poznávací potenciál.

Z projektu vznikl předkládaný sborník čtyřiceti tvůrčích úkolů. Série seminárních úkolů z tohoto sborníku tematizovala město Ústí nad Labem. Účastníci se městem inspirovali, psali o něm – tím je lépe poznali a novým způsobem „prožili“. Uživatelé, kteří budou plnit dané kreativní úlohy, upevní a konkretizují svůj vztah k místu, kde žijí. Sborník je tak v úzké souvislosti se vzdělávací tendencí, pro kterou je prioritou vztah k regionu.

Struktura souboru tvůrčích úloh je založena na analogii se školním rokem: deset měsíců jednoho školního roku přináší deset specifických témat (každý okruh – měsíc obsahuje čtyři úlohy, pro každý týden jednu). Toto přehledné členění umožňuje, aby byl soubor využit na základních a středních školách v rámci předmětu Literární výchova. Každý okruh je uveden krátkým komentářem. Okruhy: Živly (kolorit, povaha místa), Příběhy (vybrané momenty z dějin města a okolí), Místa (konkrétní prostory), Tradice (kořeny kulturní paměti), Cesty (potenciál, který město nabízí), Symboly (pojmy, kterými vidí Ústí druzí), Představy (mýty, fantazie), Lidé (úhly pohledu na město, osobnosti spojené s městem), Dění (akce, slavnosti, zvyky udržované v místě), Vztahy (zážitky, pouta a emoce vážící pisatele k městu).

V souboru úloh bylo využito různých kreativních technik: dramatizace, tvůrčí interpretace, vytváření pojmové mapy, uchopování představy pomocí alegorie či personifikace, kombinování a modifikování prvků vnitřní výstavby díla, fokalizace vyprávění, argumentace nepřímého popisu atd. Jednotlivé úlohy byly inspirovány několika oblastmi: vnější podněty, determinanty převzaté z textů regionálních autorů, tradiční mýty a fenomén Urban Story. Aktuálními podněty se stal také život regionu a multikulturní kontakty.

Publikace obsahuje rovněž stručné medailony účastníků semináře a lektora.

SUMMARY

The ELLIA Project is a creative writing seminar for the public and supports gifted people who want to work in the field of literature. Seminars organized by The North Bohemian Research Library in Ústí nad Labem (Severočeská vědecká knihovna) in 2016 were attended by approx. 30 participants who wanted to develop their creative skills and discover their art and cognitive potential.

This Collection of 40 creative writing tasks is a result of this project. The series of tasks included in this Collection is thematically focused on the town Ústí nad Labem. The participants were inspired by this town, they wrote about it thus they got to know it better and went through it in a new way. The users of the Collection who fulfil the creative writing tasks given will strengthen and specify their relationship to the place where they live. Therefore the Collection is closely connected to the educational tendency which gives priority to the relationship to the region.

The structure of the series of creative writing tasks is based on the school year analogy: 10 months of the school year bring 10 specific topics (each topic-month contains four tasks—one task for every week). This well arranged structure enables the Collection ELLIA to be used in primary schools as well as in high schools within the subject Literature. Every topic is introduced with a short commentary. Topics: Elements (atmosphere, the nature of the place), Stories (selected moments from the history of the town and its surroundings), Places (specific space), Traditions (roots of the cultural memory), Paths (the potential which is offered by the town), symbols (concepts in which the town is seen by the others), images (myths, fantasies), People (points of view on the town, characters connected to the town), Events (celebrations, maintained habits), Relations (experiences, bonds and emotions which tie the writer to the town).

Various creative writing tasks are used in the Collection: dramatization, creative interpretation, concept map creating, using an allegory or personification for imagination, combining and modifying the elements of the composition, focalization of the narration, argumentation of the indirect description etc. The individual tasks were inspired by several areas: external impulses, determinants taken from the texts of the local authors, traditional myths and the phenomenon Urban Story. The topical impulse is also the life of the region and multicultural contacts. The publication contains also brief profiles of the participants of the seminar and the teacher.

Le projet LALIA (Elbe Académie des Lettres), atelier d'écriture créative pour les membres intéressés du public soutient des gens talentueux qui veulent travailler dans le domaine littéraire. Les séminaires ont été organisés en 2016 à la Bibliothèque de recherche de Bohême du Nord de Ustí nad Labem et ont été fréquentées par environ 30 candidats, qui voulaient développer leurs compétences créatives et révéler leur potentiel artistique et cognitif.

Une collection de 40 tâches créatives est née au sein du projet. Une série de travaux de cette collection a thématisée la ville de Ustí nad Labem. Les participants tout en étant inspirés par la ville, ont écrit à ce sujet – ainsi ils ont pu mieux la connaître et «vivre». Les utilisateurs qui exécuteront les tâches créatives vont renforcer et concrétiser leur relation à l'endroit où ils vivent. La collection est ainsi étroitement liée aux tendances éducatives dont la priorité est le rapport à la région.

La structure du fichier des tâches créatives repose sur une analogie avec l'année scolaire: 10 mois une année scolaire apporte dix thèmes spécifiques (chaque fichier-mois comprend quatre tâches - une par semaine). La structure claire permet d'utiliser la collection LALIA dans les écoles primaires et secondaires dans le cadre de l'enseignement littéraire. Chaque sujet contient un bref commentaire.

Sujets: Elements (couleur, nature du lieu), Histoires (moments choisis de l'histoire de la ville et ses environs), Lieux (zones spécifiques), Tradition (racines de la mémoire culturelle), Voyages (potentiel que la ville offre), Symboles (concepts par lesquels les autres voient Ústí), Visions (mythes, fantasmes), Gens (perspective sur la ville, des personnalités liées à la ville), Événements (festivals, traditions entretenues sur place), Relations (expériences, émotions qui lient l'écrivain à la ville).

Une variété de techniques créatives a été utilisée au fichier de travail: dramatisation, interprétation créative, création de cartes conceptuelles, des idées saisies à travers de l'allégorie ou de la personnification, combinaison et modification des éléments de la structure intérieure de l'oeuvre, la focalisation narrative, l'argumentation de la description indirecte etc.

Les tâches individuelles ont été inspirées par plusieurs domaines: les déterminants externes tirés des textes d'autres auteurs régionaux, les mythes traditionnels et le phénomène de «l'histoire urbaine». Les initiatives actuelles dans la vie de la région et des contacts multiculturels ont été aussi pris en considération. La publication comprend également un bref profil des participants au séminaire et du conférencier.

LALIA. Labská literární akademie
Ed. Adam Krupička

Předmluva Michaela Schwarzová

Ilustrace Kateřina Zajícová

Odpovědný redaktor & jazyková úprava Jaroslav Balvín

Foto archiv autorů

Sazba Miloš Makovský

Tisk Paper Jam

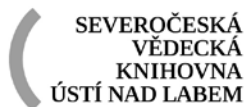
Překlady Linda Wiedermannová & Zdeňka Tokarová

Za finanční podpory města Ústí nad Labem a ve spolupráci se Severočeskou vědeckou knihovnou Ústí nad Labem vydal Jaroslav Balvín v roce 2016

1. vydání

ISBN 978-80-7055-218-6

Zvláštní poděkování Ing. Aleši Brožkovi, Ladislavu Muškovi a Tereze Škrnové

(Foto Lucie Levá)

Mgr. Adam Krupička, Ph.D. (*1986) se narodil v Mladé Boleslavi. Lektor tvůrčího psaní a literární historik (Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem). Odborně se zaměřil na literaturu 19. století, zejména osobnost českého spisovatele Jakuba Arbesa. Vydal dvě prózy: *Maria Goretti* (2012) a *Vlaštovka* (2015). Dlouhodobě spolupracuje s literárně-kulturní revue *H_aluze*, pro kterou píše články o dějinách hudby a didaktické studie. Je členem Obce spisovatelů, České Händelovy společnosti a Unie Comenius.

Kateřina Zajícová (*1992) pochází z Děčína. Je studentkou druhého ročníku navazujícího magisterského studia Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání na katedře výtvarné kultury Pedagogické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Ve volném čase s oblibou kreslí komiksy, fotí, maluje, ale především ráda pracuje s lidmi.

ISBN 978-80-7055-218-6

